

WENG FAT POULTRY SH.P.K

High Quality Duck Products

RAPORT

I VLERËSIMIT TË NDIKIMIT NË MJEDIS

**FABRIKA PËR PËRPUNIMIN E MISHIT TË SHPEZËVE
“WENG FAT POULTRY SH.P.K.”, NË POLAC, SKËNDERAJ**

Shtator, 2025

**RAPORT
I VLERËSIMIT TË NDIKIMIT NË MJEDIS**

**FABRIKA PËR PËRPUNIMIN E MISHIT TË SHPEZËVE
“WENG FAT POULTRY SH.P.K.”, NË POLAC, SKËNDERAJ**

Subjekti/Kompania:
“WENG FAT POULTRY sh.p.k.”

Hartues i VNM-së:
Agron VELIU - ekspert i mjedisit
(person fizik i licencuar – nr. lic. 29/19/24)

Shtator, 2025

PËRMBAJTJA

1. HYRJE	5
2. BAZA LIGJORE PËR HARTIMIN E RAPORTIT TË VNM-së.....	6
2.1 Rregullativa ligjore	7
2.2 Metodologjia e punës.....	7
3. PËRSHKRIMI I PROJEKTIT DHE MJEDISIT	9
3.1. Potencialet ekzistuese	9
3.2. Pozita gjeografike e lokacionit.....	10
3.3. Përshkrimi i vendndodhjes së projektit dhe gjendja ekzistuese.....	11
3.4. Përshkrimi i objektit dhe infrastruktura	14
3.4.1 Objekti dhe infrastruktura e tij.....	14
3.4.2 Përshkrimi teknik i procesit teknologjik në kompaninë “Weng Fat Poultry”	17
3.4.3 Teknologjia dhe pajisjet e prodhimit në Weng Fat Poultry	19
3.4.4 Përlllogaritja sipas llojit dhe sasisë të mbetjeve dhe emetimeve të pritura gjatë fazës së operimit	20
3.5. Përshkrimi i alternativave të mundshme të projektit	22
4. PËRSHKRIMI I ASPEKTEVE MJEDISORE EKZISTUESE.....	23
4.1. Popullata - vendbanimi dhe infrastruktura.....	23
4.2. Klima.....	23
4.3. Karakteristikat hidrografike	24
4.4. Karakteristikat pedologjike dhe shfrytëzimi i tokës	25
4.5. Karakteristikat sizmike të komunës së Skënderajt.....	25
4.6. Ndotja dhe degradimi i mjedisit (ajri, uji, toka).....	26
4.7. Ujërat.....	28
4.8. Biodiversiteti dhe trashëgimia kulturore.....	29
5. PËRSHKRIMI I NDIKIMEVE TË MUNDSHME NË MJEDIS	31
5.1. Ndikimet në ajër.....	32
5.2. Ndikimet në tokë.....	33
5.3. Ndikimet në ujë.....	33
5.4. Ndikimi në peizazh	34
5.5. Ndikimi në florë dhe faunë	34
5.6. Ndikimet në vendbanime dhe popullatë	34
5.7. Ndikimet nga zhurma.....	35
5.8. Ndikimet në raste të aksidenteve mjedisore.....	35
5.9. Ndikimet në trashëgiminë kulturore	36

5.10. Ndikimet mjedisore nga mbetjet dhe mbeturinat.....	36
6. MASAT PËR ZVOGËLIMIN E NDIKIMEVE NË MJEDIS	37
6.1. Masat për mbrojtjen e ajrit.....	37
6.2. Masat për mbrojtjen e tokës	38
6.3. Masat për mbrojtjen e ujit	39
6.4. Masat për mbrojtjen e peizazhit, florës dhe faunës.....	39
6.5. Masat për mbrojtjen nga zhurma	40
6.6. Masat për mbrojtjen nga rreziqet aksidentale	41
6.7. Masat për menaxhimin e mbetjeve/mbeturinave	41
6.8. Masat rehabilituese pas përfundimit të projektit.....	42
7. PROGRAMI I MONITORIMIT	43
8. PËRFUNDIME	44
9. PËRMBLEDHJE JO-TEKNIKE.....	45
Kosto investive e projektit	50
Lista e bibliografisë të burimeve të përdorura	51
Shtojcat	51

1. HYRJE

Raporti i Vlerësimit të Ndikimit në Mjedis (VNM) është hartuar me qëllim të identifikimit, vlerësimit dhe propozimit të masave mbrojtëse për ndikimet e mundshme në mjedis që mund të dalin nga veprimtaria e kompanisë “WENG FAT POULTRY Sh.P.K.”, me nr. unik identifikues 811014761, fabrika për ‘Përpunimin e mishit të shpezëve’, në Polac, të Skenderajt.

Raporti i Vlerësimit të Ndikimit në Mjedis (VNM) paraqet një dokument të rëndësishëm dhe të domosdoshëm për marrjen e Pëlqimit Mjedisor, si dokument i nevojshëm për ushtrimin e veprimtarisë së kompanisë, dhe më pastaj shërben edhe për marrjen e Lejes Mjedisore sipas legjislacionit të Ministrisë së Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës (MMPHI).

Andaj, përmes këtij raporti të VNM-së do të përkufizohen të gjitha ndikimet relevante që mund të paraqiten në relacionin bazë të procesit të përpunimit të mishit të shpezëve dhe mjedisit jetësor duke marrë parasysh mjedisin e gjerë.

Ky vlerësim i ndikimit në mjedis për fabrikën për përpunimit të mishit të shpezëve nga “WENG FAT POULTRY Sh.P.K.”, është punuar duke u bazuar në projektin e ndërtimit, gjendjen reale në terren, karakteristikat e lokacionit, gjendjen ekzistuese të mjedisit rreth lokacionit ku shtrihet projekti në fjalë si dhe dokumentacionit teknik ekzistues.

Detyra e përgatitjes së këtij raporti të VNM-së, kryesisht ka për qëllim identifikimin e burimeve të ndotjes, vlerësimin e ndikimit të tyre në mjedis si dhe propozimin e veprimeve për parandalimin apo së paku zvogëlimin e ndikimeve negative në mjedis gjerë në kufijtë e lejuar.

Raporti i VNM-së është hartuar duke u bazuar në Ligjin nr. 08/L-181 për Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis, nenit 11 të ligjit (raporti i VNM-së) dhe Shtojcës 4 të këtij ligji mbi vendin, dizajnin, madhësinë dhe veçori tjera përkatëse të projektit.

Të gjitha konstatimet dhe rekomandimet për mbrojtjen e mjedisit që dalin nga ky raport i VNM-së, duhet të merren për bazë, gjatë fazës së aktiviteteve të punës për procesin e përpunimit të mishit të shpezëve dhe pas përfundimit të aktivitetit të punës së impiantit të tillë nga kompania “WENG FAT POULTRY Sh.P.K.”. Vlerësimi i projektit nuk do të bëhet për fazën e ndërtimit pasi që objekti është i ndërtuar dhe është në operim nga viti 2020.

2. BAZA LIGJORE PËR HARTIMIN E RAPORTIT TË VNM-së

Në lidhje me vlerësimin e ndikimit në mjedis (VNM) është miratuar Ligji për Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis Nr. 08/L-181 (i botuar në Gazetën Zyrtare të Republikës së Kosovës, Nr. 2; 6 Janar 2023), i cili përcakton të gjitha procedurat për përgatitjen dhe paraqitjen për miratim të raportit të VNM-së.

Ligji për Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis - Nr. 08/L-181, ka për qëllim që:

- ✓ të sigurojë një nivel të lartë të mbrojtjes së mjedisit përmes parandalimit të dëmeve dhe efekteve negative në mjedis të projekteve publike apo private;
- ✓ të përcaktoj rregullat dhe procedurat për identifikimin dhe vlerësimin e ndikimeve të projekteve në mjedis, për të siguruar parandalimin ose zvogëlimin e ndikimeve negative të projekteve të propozuara publike dhe private;
- ✓ garantimin e një procesi gjithëpërfshirës dhe të hapur vendimmarrjeje përmes përcaktimit të rregullave dhe procedurave administrative, gjatë procesit të vendimmarrjes për pajisje me pëlqim mjedisor.

Analiza përfshin identifikimin e masave mbrojtëse për mjedisin me rastin e ndonjë aksidenti në mjedis gjatë funksionimit normal të kompanisë “WENG FAT POULTRY Sh.P.K.” për fabrikën e përpunimit të mishit të shpezëve, dhe atë:

- ✓ identifikimin e burimit që rrezikon mjedisin
- ✓ vlerësimin e ndikimit në mjedis
- ✓ propozimin e masave themelore për minimizimin apo zvogëlimin e ndikimeve negative mjedisore gjerë në kufijtë e lejuar.

Pasi që për këtë veprimtari është e nevojshme të bëhet vlerësimi i ndikimit në mjedis, në mënyrë që të adresohen ndikimet mjedisore të mundshme, masat për zvogëlimin e ndikimeve dhe përputhshmërinë ligjore, investitori ka vendosur që të kryej një studim përkatës të vlerësimit të ndikimit në mjedis, pra të përgatis raportin dhe të aplikon për PËLQIM mjedisor në Ministrinë e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor (MMPH).

Ky raport i VNM-së është hartuar siç u përmend edhe më lart duke u bazuar në Ligjin nr. 08/L-181 për Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis, përkatësisht në:

Shtojca I – Projektet që i nënshtrohen procedurave të VNM-së

Pika 7. Industria ushqimore

28. Trajtimi dhe përpunimi i synuar për prodhimin e produkteve ushqimore nga:

28.4. Fabrikat për përpunimin e mishit.

2.1 Rregullativa ligjore

a) Dokumentacioni normativ

Me rastin e hartimit të raportit të VNM-së, për impiantin për përpunimin e mishit të shpezëve nga kompania “WENG FAT POULTRY Sh.P.K.”, janë marrë për bazë ligjet më të rëndësishme të zbatuara që janë përmendur në vijim:

- Ligji për Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis Nr. 08/L-181
- Ligji për mbrojtjen e mjedisit Nr. 03/L-025
- Ligji për mbrojtjen e ajrit nga ndotja Nr. 08/L-025
- Ligji për planifikim hapësinor Nr. 04/L-174
- Ligji për ndërtim Nr. 04/L-110
- Ligji për tokën bujqësore Nr. 02/L- 26
- Ligji për mbrojtjen e natyrës Nr. 03/L-233
- Ligji për ujërat e Kosovës Nr. 04/L-147
- Ligji për mbeturina Nr. 04/L-060
- Ligji për ndryshimin dhe plotësimin e ligjit nr. 04/L-060 për mbeturina Nr. 08/L-071
- Ligji për mbrojtjen nga zhurma Nr. 02/L-102
- Ligji për mbrojtjen nga zjarri Nr. 08/L-261
- Udhëzimi Administrativ Nr. 02/2022 për kushtet, mënyrat, parametrat dhe vlerat kufizuese të shkarkimit të ujërave të ndotura në rrjetin e kanalizimit publik dhe në trupin ujor.

b) Dokumentacioni teknik

Projektit të fabrikës për përpunimin e mishit të shpezëve nga “WENG FAT POULTRY Sh.P.K.” në Polac, komuna e Skenderajt, me objektet përcjellëse punuese i bashkëngjitet dokumentacioni teknik i cili edhe është marrë në shqyrtim, si:

- ✓ Certifikata e regjistrimit të biznesit
- ✓ Certifikata mbi të drejtat e pronës.
- ✓ Kopjen e planit me koordinata në sistemin KosovaRef.
- ✓ Plani i rilevimit të terrenit nga gjeodeti ilicencuar.
- ✓ Pëlqimin e komunës së Skenderajt për ushtrimin e veprimtarisë.

2.2. Metodologjia e punës

Metodologjia e punës me të cilat bëhet vlerësimi i ndikimit në mjedis për fabrikën për përpunimin e mishit të shpezëve, me objektet përcjellëse, bëhet në disa faza:

a) Informatat themelore që nënkupton identifikimet, siç janë:

- ✓ burimet themelore të ndikimeve në mjedis.
- ✓ popullata ekzistuese me karakteristikat demografike.
- ✓ karakteristikat e dheut, topografia dhe peizazhi në lokacionin ku është paraparë projekti i paraparë.
- ✓ klima e lokacionit me të dhënat meteorologjike,
- ✓ cilësia e ajrit dhe ujit në lokacionin më të gjerë,
- ✓ bota bimore dhe shtazore në terrenin e analizuar.

b) Vlerësimi i ndikimeve sipas këtyre kualifikimeve

- ✓ madhësia dhe lloji i ndotjes,
- ✓ karakteristikat dhe dominimi i materialit ndotës,
- ✓ gjendja e mjedisit në terrenin e analizuar,
- ✓ vlerësimi i shpërndarjes në hapësirë i materies ndotëse.

c) Analiza e rrezikimit të:

- ✓ njeriut,
- ✓ vlerave materiale,
- ✓ vlerave natyrore

d) Përcaktimi i masave mbrojtëse sipas rezultateve të arritura mbi vlerësimin e ndikimit në mjedis në lokacionin ku ndodhet fabrika për përpunimin e mishit të shpezëve nga “Weng Fat Poultry sh.p.k.” në Polac, komuna e Skenderajt.

Pjesa më e rëndësishme e analizës së këtij raporti të VNM-së, i kushtohet konstatimit dhe vlerësimit të gjendjes ekzistuese. Hulumtimi karakterizohet me faktin se kemi të bëjmë me vendin që nuk ka të bëjë me ndonjë potencial të shprehur ekologjik.

Rezultati i këtyre analizave paraqet një dëshmi mbi gjendjen aktuale të mjedisit në këtë lokacion.

3. PËRSHKRIMI I PROJEKTIT DHE MJEDISIT

Karakteristikat themelore të gjendjes ekzistuese të lokacionit janë bazë themelore për hartimin e raportit të VNM-së. Hulumtimi dhe vlerësimi i gjendjes ekzistuese është bërë duke i shfrytëzuar hulumtimet studimore të bëra në këtë terren ku shtrihet projekti.

Për t'u definuar gjendja ekzistuese në mënyrë të kënaqshme dhe për të u krijuar një bazë reale për hulumtim të ndikimeve të mundshme, në kuadër të gjendjes ekzistuese janë prezantuar edhe të dhënat relevante që kanë të bëjnë me të dhënat ekzistuese morfologjike, gjeologjike, hidrologjike, hidrografike dhe meteorologjike.

3.1. Potencialet ekzistuese

Njëri nga elementet kyç të hulumtimi i gjendjes ekzistuese të mjedisit është hulumtimi i potencialit ekzistues, e që konsiston në analizën e mirëfilltë të tërësisë hapësinore në zonën më të gjerë të fabrikës për përpunimin e mishit të shpezëve në Polac të Skenderajt nga “Weng Fat Poultry sh.p.k”, me qëllim që në bazë të pasojave të njohura të vlerësohen mundësitë e rrezikut ekologjik dhe në bazë të tyre të rekomandohen masat për zvogëlimin ose edhe eliminimin e tyre.

Karakteristikat e potencialit ekologjik përbëhen nga kombinimi i ndikimeve të ndërsjella të faktorëve natyrorë siç janë: toka, uji, ajri, relievi, flora dhe fauna.

Çdonjëra nga potencialet ekologjike në këtë mënyrë posedon funksione të caktuara, që në esencë kanë rëndësi të dorës së parë në analizën e problematikës së tërësishme të mbrojtjes së mjedisit.

Ndikimi i ndërsjellë i faktorëve të veçantë si dhe ndikimi i tyre në formimin e potencialit ekologjik dhe i funksioneve të tyre themelore me interes për analizën në fjalë, së bashku me kompleksin e marrëdhënieve të mundshme është paraqitur në figurën 1.

Në bazë të raporteve të paraqitura në figurën 1, është e qartë që faktorët natyrorë formojnë disa potenciale natyrore karakteristikat funksionale të të cilave duhen marrë parasysh gjatë valorizimit të ndikimit në mjedis të fabrikës për përpunimin e mishit të shpezëve, të ndërtuar në hapësirën e lartcekur.

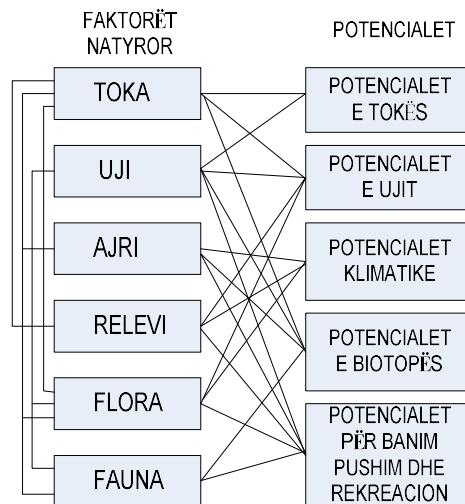

Figura 1: Raportet themelore ndërmjet faktorëve natyrorë dhe potencialeve ekologjike

3.2. Pozita gjeografike e lokacionit

Lokacioni ku do të shtrihet projekti bën pjesë në zonën kadastrale të Polacit, që është pjesë e territorit të komunës së Skënderajt, dhe i takon regjionit të Mitrovicës. Polaci është një ndër fshatrat e mëdhenj dhe më të zhvilluar të komunës së Skenderajt. Shtrihet në të dy anët e rrugës rajonale Skenderaj-Drenas, 4 – 7 km në juglindje të Skenderajt, me një sipërfaqe përreth 2195 ha. Shtrihet në lartësinë mbidetare prej 640 – 680 m, ndërsa vet lokacioni i fabrikës për përpunimin e mishit të shpezëve shtrihet në rreth 675m mbi nivelin e detit.

Komuna e Skënderajt zë vend qendror në Drenicë, shtrihet në një sipërfaqe prej 378 km². Në veri kufizohet me Komunën e Mitrovicës, në lindje me Vushtrinë, në jugperëndim me Drenasin (Glllogocin) dhe Klinën, ndërsa në perëndim me Burimin (Istogun). Nëpër Komunë kalojnë rrugë të rëndësishme automobilistike të cilat e lidhin me qendrat e tjera të Kosovës.

Territori i Komunës së Skenderajt ka konfiguracion kodrinoro-malorë me lartësi mbidetare mesatare prej 500-700m, kurse pikën më të lartë e paraqet maja e Qyçavicës me lartësi 1117 m. Ka relief të butë, përshkohet me lugina lumenjsh të vegjël, kryesisht dominon klimë e mesme kontinentale që karakterizohet me dimra të ashpër, vera të thata me temperatura të larta e reshje të pakta, ndërsa ka një florë dhe faunë të pasur.

Komuna e Skënderajt si pozicion gjeografik gjendet në qendër të Kosovës, 50 km në veriperëndim të kryeqytetit të Kosovës Prishtinës. Skënderaj si komunë është i përshirë në regjionin e Mitrovicës dhe është 20 km në juglindje të këtij qyteti.

Komuna e Skenderajt është në qendër të Kosovës dhe kufizohet me këto komuna të Kosovës:

- Në Veri me Mitrovicën

- Në Veriperëndim me Burimin (Istogun)
- Në Perëndim me Klinën
- Në Juglindje me Drenasin
- Dhe në Verilindje me Vushtrrinë

Nëpër komunë kalojnë disa rrugë me karakter të rrugëve nacionale si:

- Në pjesën veriore rruga Pejë-Mitrovicë, e cila ka akse Lindje – Perëndim.
- Rruga Skënderaj-Drenas-Komoran-Prishtinë, ka aks Veri-Jug dhe është rrugë me karakter nacional.
- Me karakter të rrugës regjionale është rruga Skënderaj – Klinë.
- Gjithashtu, Skënderaj është i lidhur edhe me një rrugë të asfaltuar me qytetin e Vushtrrisë.

Figura 2: Pozita gjeografike e komunës së Skënderajt në Kosovë

3.3. Përshkrimi i vendndodhjes së projektit dhe gjendja ekzistuese

Projekti i fabrikës për përpunimin e mishit të shpezëve nga “Weng Fat Poultry shpk”, shtrihet në zonën kadastrale të Polacit të komunës së Skenderajt, dhe gjendet në anën e majtë të rrugës Skënderaj-Drenas, të rrethi kryesor i kësaj rruge rajonale në Polac (rreth 4.5 km nga qendra e Skenderajt), gjegjësisht në anën e majtë të rrugës së lagjes Velu (rreth 400 m nga rrethi) që është rrugë lokale e asfaltuar, që nga rrethi kryesor kalon nga lagja Velu dhe vazhdon në drejtim të fshatit Prekaz. Projekti shtrihet në ngastrën kadastrale nr. P-72015065-00136-2, me

sipërfaqe të parcelës 10 000 m², zona kadastrale Polac, sipas Kopjes së Planit lëshuar nga Zyra Kadastrale e Skenderajt.

Lokacioni ku shtrihet fabrika për përpunimin e mishit të shpezëve ka kycje në rrugën e asfaltuar të lagjes Velu (Polac) dhe përmes saj ka kycje në rrugën rajonale Skënderaj – Drenas, dhe qasja në rrugë është e lehtë dhe e përshtatshme për hyrje-dalje. Po ashtu, në afërsi të objektit të kompanisë ka sipërfaqe të pabanuara dhe jo të punueshme (lokacioni është në një kodër të vogël) derisa më në largësi të objektit ka toka bujqësore që punohen nga bujqit lokalë, ndërsa para fabrikës (në anën lindore të saj) është edhe një objekt tjetër (Agro-Florentina shpk, biznes që merret me përpunimin e këpurdhave dhe bimëve tjera), në anën juglindore ka disa shtëpi banimi dhe toka të tyre (Lagjja Makolli) në një distancë përafërsisht rreth 150 m nga objekti, si dhe rruga lokale e ndan këtë zonë tashmë të lejuar nga komuna e Skenderajt si zonë për biznese me shtëpitë e banorëve të lagjes Velu.

Nuk ka ndonjë burim ujor, e as lumë apo ndonjë prrockë që kalon pranë objektit (siç u përmend zona është një kodër me lartësi rreth 675 m mbi nivelin e detit). Meqë kompania e zhvillon aktivitetin e saj përbrenda objektit të ndërtuar dhe me një proces relativisht të thjeshtë të punës nuk i atakon në mënyrë të drejtpërdrejt shtëpitë e banimit që janë në zonën përreth.

Në përgjithësi, vendi i projektit është rregulluar dhe projektuar nga investitori për një funksionalizim sa më të përshtatshëm dhe me infrastrukturë të nevojshme (ujë, rrymë, rrugë, etj.).

Situacioni i terrenit ku shtrihet projekti i fabrikës për përpunimin e mishit të shpezëve nga kompania ‘Weng Fat Poultry shpk’ është dhënë si shtojcë e këtij raporti të VNM-së.

Kompania ‘Weng Fat Poultry shpk’ e ka edhe dokumentin “Vendim” rreth Lejes për ndërtimin e fabrikës për përpunimin e mishit në fshatin Polac me etazhitet P+1 me dimensione 25.05x59.79m n; parcelat nr. 136-2 e lëshuar nga Drejtoria e Urbanizmit dhe Mbrojtje të Ambinetit (DUMA) e komunës së Skënderajt (dokumenti i bashkangjitur këtij raporti).

Pamja e lokacioni ku ndodhet projekti i fabrikës për përpunimin e mishit të shpezëve është paraqitur në figurat 3, 4, 5, si dhe në foton 1, dhe shtrihet në parcelën e përmendur më lart.

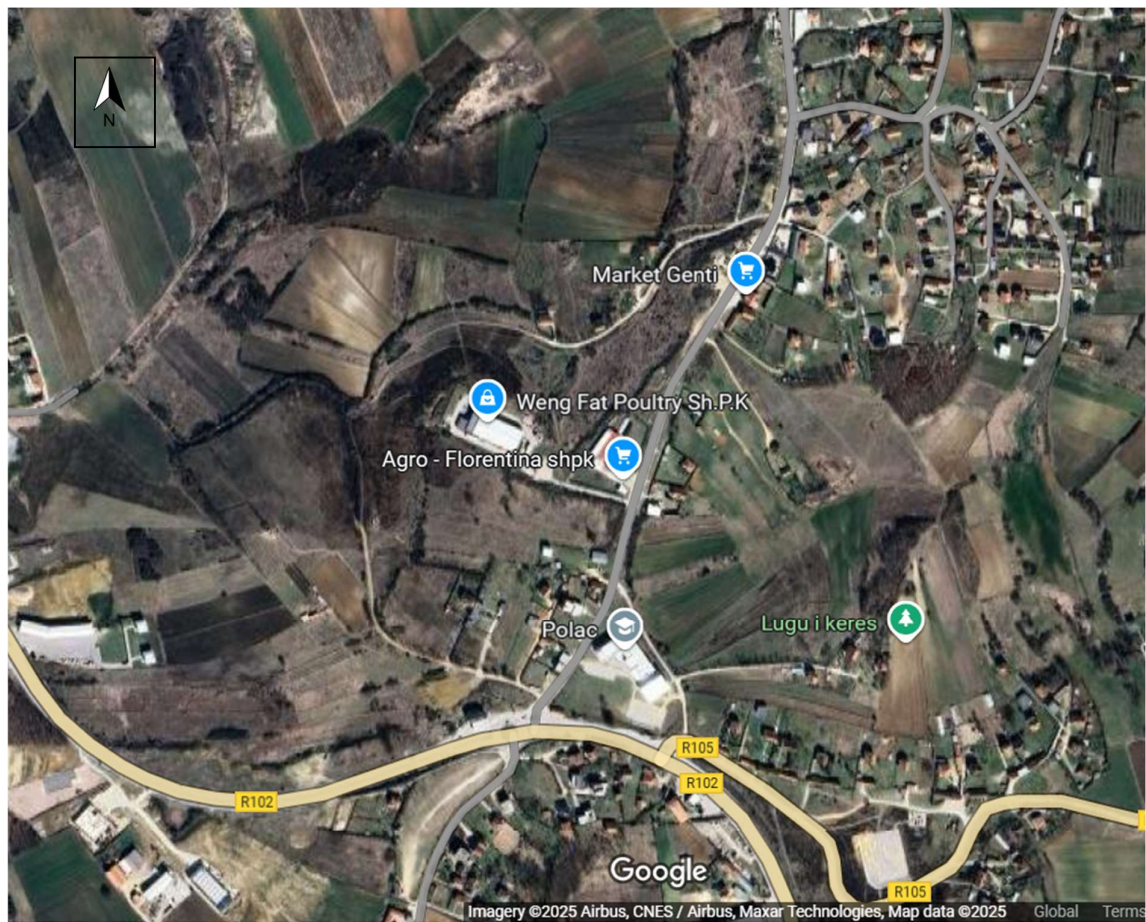

Figura 3: Lokacioni i projektit të fabrikës për përpunimin e mishit të shpezëve në raport me rrethinën

Figura 4: Lokacioni i projektit të fabrikës për përpunimin e mishit të shpezëve në raport me rrethinën (2)

Figura 5: Lokacioni fizik i projektit në parcelën me nr. 00136-2 (burimi: <http://geoportal.rks-gov.net/>)

Foto 1: Pamje e projektit të fabrikës për përpunimin e mishit të shpezëve (aerofoto)

3.4. Përshkrimi i objektit dhe infrastruktura

3.4.1 Objekti dhe infrastruktura e tij

Kompania ‘Weng Fat Poultry shpk’, e posedon objektin modern të ndërtuar për aktivitetet për përpunimin e mishit të shpezëve dhe operon që nga viti 2020. Përshkrimi i fabrikës, ka vetëm një objekt i cili është i ndarë në planimetri sipas nevojës së shfrytëzimit:

- Zona e pranimimit të mishit të shpezëve
- Depo për ruajtjen e mishit me temp. -18°C deri -23°C.
- Zona e çpaketimit
- Zona e shkrirjes së mishit (0°C deri 5°C)
- Zona për injektim, zhytja në ujë të ftohur
- Hapësira e kullimit
- Hapësira e grillit
- Hapësira apo zona për ftohjen e mishit, parapërgatitjen për përpunimin e tij
- Zona e përpunimit të mishit
- Ambalazhimi i mishit
- Zona e peshores, paketimit dhe korridorit
- Zona për ftohje të shpejtë
- Depo për ruajtjen e eshtrave
- Hapësirë për nevojat të ndryshme
- Depo për ruajtjen e produktit të gatshëm (-18°C deri -23°C)
- Depo e materialit të paketimit
- Depo për ruajtjen e melmesave
- Depo për detergjente
- Kthina mekanike dhe dalje emergjente
- Korridoret
- Hapësira e pastrimit të pajisjeve
- Hapësirë e restaurantit
- Hapësirë me objektet: zhyetore për meshkuj dhe femra (ndarë), si dhe toiletet (të ndara për meshkuj dhe femra)
- Dalja e mbeturinave të paketimeve

Objekti ka infrastrukturë të nevojshme për zhvillimin e aktivitetit për të cilin është i destinuar, ku ka rrugën e asfaltuar, objekti ka rrethojnë e vendosur përreth, me energji elektrike furnizohet nga KEDS/KESCO, por posedon edhe gjeneratorin me naftë (në rast se ndalet energjia elektrike), pastaj ka edhe rezervuarin statik për ruajtjen e gazit natyror (LPG) që përdoret për proces të punës (afërsisht konsumi është rreth 1000 kg/muaj), furnizimi me ujë bëhet nga KRU Mitrovica si dhe kompania posedon një pus të hapur rreth 20m thellësi në rast nevojë, kanalizimin higjienik dhe atmosferik (posedon 3 gropa septike), si dhe objekti ka ventilim.

Në vijim është paraqitur planimetria e objektit të kompanisë Weng Fat Poultry shpk me të gjitha detajet (e cila është paraqitur edhe si shtojcë e këtij raporti).

3.4.2 Përshkrimi teknik i procesit teknologjik në kompaninë “Weng Fat Poultry”

Procesi teknologjik i prodhimit që zhvillohet në Weng Fat Poultry shpk është përshkruar si në vijim.

Shpezët e ngrira (zogjë dhe rosa), të cilat vijnë nga Holanda pa kokë dhe të pastruara nga të brendshmet, sipas kodeve doganore 0207 4230 dhe 0207 4280, pranohen në fabrikën ‘Weng Fat Poultry’ në Skenderaj, ku fillimisht vendosen në dhomën për ruajtje në 2 °C derisa nuk shpërndahen së pari në dhomën e shkrirjes, ku vendosen në rafte speciale deri sa shkrihen e pastaj vazhdojnë në dhomën e zierjes ku janë të vendosur kazanët për zierje dhe furra për pjekje. Në këtë dhomë, produkti vendoset në solucionin e melmesave sipas receptit të kompanisë, ku pas qëndrimit për rreth një orë (1h) zihen në **temperaturë 80 °C**. Më përfundimin e këtij procesi, mishi i shpezëve të ziera dërgohet në dhomën e kullimit nga yndyra, ku vjerren në varëse inoksi deri sa nuk bëhet kullimi i yndyrës. Deri më këtu kryhet një fazë e procesit të prodhimit dhe që nga këtu fillon faza tjetër, ndarja e eshtrave nga mishi. Ky është një proces që angazhon një numër të madhë punëtorësh. Në këtë fazë mbetet vetëm produkti final i gatshëm për tu paketuar. Është interesant të theksohet që në këtë fazë produkti humb në peshë deri në 60%, pra një rosë e cila peshon deri në afro 2 kilogram pas pastrimit nga eshtrat peshon brenda variables 0.700 – 0.900 gr. Pas largimit të eshtrave nga mishi, produkti i fituar do të dërgohet në sallën e vakumimit ku bëhet paketimi përfundimtar me vakum dhe produkti i fituar vendoset në dhomën e ngirjes së thellë apo “shok-frost”, ku bëhet ngrirja e shpejtë për tu vendosur në frigoriferët për ruajtje në temperaturë deri në -23 °C. Nga këtu prodhimi final ngarkohet në kamionë dhe eksportohet në Gjermani dhe Holandë.

Kompania “Weng Fat Poultry shpk” në planin e saj të prodhimit parasheh përpunimin ditor të rreth 3 mijë shpezëve, pra brenda një muaji kompania do të përpunojë rreth 70.000 copë shpezë në muaj. Duke u bazuar në këtë kalkulim mund të vijmë në përfundim se kompania brenda vitit planifikon përpunimin e mbi 1 milion shpezëve në vit.

Më poshtë është ilustruar procesi i prodhimit me anë të disa fotografive.

Figura 7: Procesi i heqjes së mishit nga eshtrat

Figura 8: Procesi i shkrirjes

Figura 9: Produktet e ziera/pjekura

Figura 10: Paketimi i produktit

Figura 11: Paketimi i produktit (kryesisht për Angli)

Figura 12: Produkt final i paketuar

Figura 13: Transporti i produktit final me destinacion kryeisht Gjermaninë dhe Holandën

3.4.3 Teknologjia dhe pajisjet e prodhimit në Weng Fat Poultry

Kompania Weng Fat Poultry është e pajisur me teknologjinë më moderne, dhe duke qenë e pajisur me makineri moderne, i respekton në përpikëri edhe standardet e rregullativës ushqimore HACCP dhe ISO. Në vijim janë paraqitur lista e dhomave dhe pajisjeve dhe pajisjet/teknologjia e prodhimit. Po ashtu, kompania ka edhe Licencë nga AVU – 01/187/19, të datës 06.05.2019 (bashkangjitur si shtojcë këtij raporti).

Tabela 1: Dhomat dhe pajisjet që përdoren për proces

Dhoma apo pajisja	Sasia (copë)	Kapaciteti	Përdorimi
Faza e I-rë e procesit të prodhimit:			
Dhoma e pranimit	1	/	Pranimi i lëndës së parë (shpezëve). Ruajtja e shpezëve të ngrira që vijnë nga importi (kryesisht nga Holanda)
Çpaketimi i lëndës së parë	1	/	Bëhet çpaketimi i produktit të prauar
Dhoma e shkrirjes	1	/	Bëhet shkrirja e mishit të ngrirë të shpezëve
Raftet speciale	20	1 raft - 200 copë shpezë	Përdoren për mbajtjen e mishit të ngrirë të shpezëve deri në shkrirje
Dhoma e injektimit	1	/	Injektimi i mishit me melmesa ose marinimi
Dhoma e kullimit	1	/	Kullimi i mishit
Dhoma e pjekjes/zierjes	1	/	Bëhet zierja dhe pjekja e mishit të shpezëve
Faza e II-të e procesit të prodhimit:			
Dhoma e ftohjes	1	/	Ftohet produkti
Dhoma e perpunimit ose heqjes së mishit nga eshtrat dhe ambalazhimit	1	/	Bëhet heqja e mishit nga kockat
Dhoma e peshimit	1	/	Peshohen dhe kategorizohen sipas peshave
Dhoma e paketimit	1	/	Paketimi në kartona, etiketimi
Dhoma e ngrirjes së thellë	1	/	Ngrirja e shpejtë e produktit
Dhoma e ftohjes/Frigoriferët	1	/	Ruajtja e produktit në -23 °C

Shënim: Për funksionimin e fabrikës për zhvillimin e aktivitetit të nevojshëm të saj me pajisjet dhe me infrastrukturë përcjellëse të duhur për punë, kompania ‘Weng Fat Poultry shpk’ ka investuar **650 000 €** (kostoja e investimit).

3.4.4 Përlllogaritja sipas llojit dhe sasisë të mbetjeve dhe emetimeve të pritura gjatë fazës së operimit

Në vijim do t'i përshkruajmë të gjitha emetimet e pritura gjatë fazës së operimit (nuk janë bërë për fazën e ndërtimit meqë objekti është i ndërtuar para disa vitesh dhe në operim).

Ajri: Ky aktivitet nuk parasheh përdorimin e lëndëve djegëse të dëmshme (përdoret energjia elektrike për proces si dhe gazi LPG me një konsum rreth 100kg/muaj), nuk parasheh ndonjë proces teknologjik të përpunimit të produkteve industriale apo kimike dhe realisht nuk paraqet potencial për ndikime në cilësinë e ajrit. Ndikime minimale në ajër që ndodhin gjatë fazës së

operimit janë kryesisht nga lëvizja e makinerive në hapësirën e kompanisë, por që kjo ndotje në ajrër është minimale. Nuk ka ndonjë pikë shkarkuese në ajër.

Uji: Cilësia e ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore nga aktiviteti i punës nuk do të ndikoj negativisht gjatë fazës së operimit duke u bazuar në masat e marruar nga kompania, pra ndotja është minimale. Shfrytëzimi i ujit do të përdoret për proces teknologjik të pastrimit të mishit të shpezëve dhe yndyrës, pajisjeve e makinerive, pastrimit të hapësirave të objektit, nevojat sanitare e higjienike, dhe përpunimit të mishit të shpezëve dhe nuk përdoret për qëllime tjera. Shfrytëzimi i ujit i cili përdoret për të gjitha nevojat e kompanisë, pas përdorimit të tij shkarkohet në 3 gropa septike që kompani i ka ndërtuar për trajtimin e ujërave të ndotura e më pastaj uji shkarkohet në rrjetin e kanalizimit publik.

Dheu – duke konsideruar kapacitetet e projektuara dhe aktivitetit specifik të kompanisë, si dhe si rezultat i investimit adekuat – kontakti i ujërave nga brenda lokacionit të projektit me ujërat sipërfaqësore është izoluar - mund të konstatohet se ndikimet në cilësinë e dheut dhe nën të janë minimale.

Zhurma – gjatë fazës së operimit mund të ketë zhurmë e cila vie si rezultat i lëvizjes së makinerive e cila është e pranueshme sipas normave ligjore, ndërsa zhurma është e papërfillshme nga aktiviteti i kompanisë meqë procesi është i thjeshtë dhe zhvillohet përbrendës objektit.

Dridhjet – Dridhjet të tokës - tërmete me intensitet të lartë nuk ka pasur, ka pasur lëkundje nga dridhjet e tokës, por pa pasoja në njerëz dhe dëme materiale. Këto dridhje kanë shkaktuar vetëm shqetësim. Dukuritë tjera, që shpesh ndodhin në territorin e Skenderajt janë: rrëshqitja e dheut, vërshimet, breshëri, si dhe dukuri tjera që shkaktojnë dëme në pasuri bujqësore dhe në infrastrukturë.

Drita, nxehtësia dhe rrezatimi – Janë tri dukuri dhe që të trijat së bashku ndihmojnë në realizimin e punës, ku lokacioni ku është i ndërtuar objekti ka dritë, rrezatim diellor dhe nxehtësi të mirë.

Flora dhe Fauna – Ky aktivitet në aspektin e ndikimeve fizike në florë dhe faunë është minimal. Nuk parashihen ndikime të theksuara në florë dhe faunë, pasi që kjo zonë veç është përcaktuar nga komuna e Skenderajt si zonë për aktivitete të lehta industriale dhe përreth fabrikës ka edhe aktivitete tjera.

Ndikimet sociale dhe ekonomike – Mund të thuhet se ky aktivitet nuk paraqet ndonjë ndikim negativ në komunitetin lokal. Përkundrazi, ka efekte pozitive meqë fabrika ka rreth >30 punëtorë të punësuar (kryesisht janë të kësaj zone) të cilët përfitojnë paga dhe mëditje të mira nga puna që bëjnë. Ky projekt ka ndikim pozitiv edhe në ekonominë vendore dhe lokale.

3.5. Përshkrimi i alternativave të mundshme të projektit

Qëllimi i analizës së alternativave është të sigurohet zgjedhja më e përshtatshme për realizimin e projektit, duke marrë parasysh ndikimet mjedisore, ekonomike dhe sociale. Përshkrimi i alternativave të arsyeshme të studiuara nga aplikuesi që janë relevante për projektin e fabrikës për përpunimin e mishit të shpezëve me veçoritë specifike të tij si dhe përshkrimin e arsyeve kryesore për opsionin e zgjedhur duke marrë parasysh pasojat mjedisore të projektit, janë bazuar kryesisht në vlerësimin e mundësive dhe kufizimet gjatë zhvillimit të projektit të tillë, duke ditur që është një projekt specifik.

Meqë projekti (Weng Fat Poultry) ka qenë në operim në kohën kur është përgatitur vlerësimi i ndikimit në mjedis alternativat tjera për lokacione të mundshme nuk kanë qenë opsion që të analizohen. Por duke marrë parasysh lokacionin aktual ku shtrihet projekti në **ZK Polac**, të Skënderaj, ky lokacion vlerësohet me përparësi të madhe. Përparësitë e këtij lokacioni janë: qasja e lehtë në rrugën rajonale Skenderaj-Drenas, lehtë dhe e frekuentuar nga shumë makina në lëvizje, zona është tipike biznesore (sipas HZK të komunës së Skënderaj është zonë industriale e lehtë – ZI-L).

Alternativat në aspektin e sigurisë, po ashtu në këtë lokacion vlerësohen me përparësi të dukshme. Edhe alternativat e këtij lokacioni në aspektin mjedisor janë të qëndrueshme, sepse kemi të bëjmë me zonë industriale të lehtë – biznesore.

Gjithashtu, alternativë e qëndrueshme e këtij projekti është edhe aspekti ekonomik, i zhvillimit të biznesit, në harmoni me mjedisin dhe sigurinë – pra zhvillimin e qëndrueshëm.

4. PËRSHKRIMI I ASPEKTEVE MJEDISORE EKZISTUESE

4.1. Popullata - vendbanimi dhe infrastruktura

Njërën nga veçoritë qenësore të hapësirës së analizuar, në kuptim të përcaktimit të ndikimeve të mundshme në mjedis, paraqet popullata dhe demografia e saj. Këto fakte kuptimin e plotë të tyre e kanë në hulumtimin e hollësishëm të ndikimeve të mundshme negative në banorë që jetojnë në hapësirën e analizuar.

Sipas vlerësimeve, aktualisht në Komunën e Skënderajt jetojnë 51,317 banorë, që përbëjnë rreth 3% të banorëve të Kosovës. Prej numrit të gjithmbarshëm të banorëve në komunë, 6612 (rreth 13%) jetojnë në zonën urbane, dhe 87% që jetojnë në zona rurale. Përveç numrit të banorëve rezident, vlerësohet se janë edhe rreth 15.000 persona nga Skënderaj të cilët jetojnë jashtë vendit.

Dendësia e popullsisë në zonën urbane është të 142.9 banorë për km², ndërsa në zonat rurale është 119.7 banorë për km² pothuajse e njëjtë me nivelin e Kosovës - 177.4 banorë për km².

Mosha dhe gjinia - Në Komunën e Skënderajt, pjesëmarrja e popullsisë me grupmoshë prej 0-20 vjet është 47%, me grupmoshë 20-60 vjet është 48%, dhe mbi 60 vjet është 5%. Karakteristikë e Komunës së Skënderajt është dominimi i moshës së re me 47%, dhe kjo paraqet një potencial të rëndësishëm për zhvillimin ekonomik të saj në të ardhmen.

Sa i përket raporti gjinor në përbërjen e popullsisë në Komunën e Skënderajt, struktura gjinore është si vijon: meshkuj – 25, 879, ose 50,4%; dhe femra – 25,438 ose 49,6%.

Përkatësia etnike - Shumica e popullsisë në Komunën e Skënderajt është shqiptare me 99.81%. Pjesëtarë të nacionalitet serb janë 50 banorë (0,13%), të nacionalitet boshnjak 42 banorë (0.03%), të komunitetit ashkali janë 10 (0.01%), goranë 1 dhe turk 1, ndërsa 4 banorë (0,03%) janë të padeklaruar.

Pra, edhe lokacioni ku do të shtrihet projekti i fabrikës për përpunimin e mishit të shpezëve ka infrastrukturë të mirë rrugore (e përmendur edhe më lart), si dhe afër lokacionit ku ndodhet fabrika Weng Fat Poultry është në dispozicion edhe infrastruktura ujore, energjetike dhe infrastruktura tjetër përcjellëse.

4.2. Klima

Në komunën e Skënderajt si makroklimë mbizotëron klima kontinentale me verëra të nxehta dhe me dimra shumë të ashpër dhe të ftohët. Meqenëse komuna ka një terren kodrinor – malore

me siguri ka edhe mikroklima të caktuara në pjesë të caktuara të territorit të saj, por në mungesë të një stacioni meteorologjik nuk ka të dhëna të sakta. Të dhënat për kushtet klimatike të komunës merren nga stacioni meteorologjik i Mitrovicës.

- Temperatura mesatare vjetore është 10 °C
- Muaji me i nxehtë është Korriku dhe Gushti me 20.4 °C
- Muaji me i ftohtë është Janari me -1.34 °C
- Maksimumi absolut arrihet në Gusht me mbi 36.4 °C
- Minimumi absolut arrihet në shkurt -25.24 °C.

Erërat dominuese në Skenderaj kanë drejtimin e veriperëndimit. Erërat verore dhe pranverore fryjnë nga jugu. Shpejtësitë mesatare më të mëdha të erërave janë:

- Perëndimore 9.3 m/sec;
- Verilindore 4.2 m/sec;
- Veriperëndimore 3.8 m/sec;
- Jugore 2.8 m/sec dhe
- Lindore 1.6 m/sec.

Në komunë gjatë vitit të reshurat mesatare janë 604.8 mm

- Vjetorja maksimale 850.9 mm (të reshura)
- Vjetorja minimale 394.9 mm (të reshura)
- Ditët më të hershme 5.11
- Ditët më të vonshme 3.05

Lagështia relative mesatare vjetore e ajrit është 71.4%. Lagështia relative mesatare sipas stinëve në verë është 62.5%, në pranverë 68.5%, në vjeshtë 72.6% dhe në dimër 81.6%.

4.3. Karakteristikat hidrografike

Terreni në të cilin është komuna e Skenderajt i takojnë slivit të Detit Adriatik. Në lindje të komunës rrjedh lumi Klina, rrjedha e majtë e Drinit të Bardhë. Në lindje dhe juglindje rrjedhin lumenjtë: Sitnica dhe Drenica.

Lumi “Klina” buron në fshatin Kuqicë dhe përshkon territorin në aksin veri jug dhe kalon nëpër tërë territorin e Komunës si dhe në qendrën e qytetit të Skënderajt me një rrjedhë të ngadalshme, me një thellësi mesatare dhe një gjatësi prej 40 km. Gjithashtu nëpër territorin e komunës ka edhe një numër të madh përroskash të cilat në tërësi derdhen në lumin “Klina”. Rrjedhat e lumenjve nuk i rrezikojnë vendbanimet (pos ndonjë rast i rrallë kur ka dalë nga shtrati lumi Klina dhe e ka vërshuar qendrën e qytetit kur ka pas të reshura të rritura) ngase në përgjithësi rrallë kanë dalur nga shtrati i tyre.

Në territorin e Komunës së Skënderajt nuk ekziston asnjë liqen, as natyrorë por as edhe artificial, përpos disa rezervateve të ujit të cilët edhe ata janë në numër të vogël.

Në afërsi të lokacionit ku shtrihet projekti i kompanisë Weng Fat Poultry nuk ka ndonjë burim uji që kishte me pas ndikim në të projekti i fabrikës për përpunimin e mishit të shpezëve.

4.4. Karakteristikat pedologjike dhe shfrytëzimi i tokës

Komuna e Skënderajt shtrihet në terrenin me përbërje të llojllojshme pedologjike. Në bazë të shënimeve nga Plani Urbanistik i vitit 1974 shihet se territori i ngushtë i qendrës së qytetit ka një përbërje ranore, me prezencën e karbonateve, Aluvininë, ndërsa në pjesët tjera të terrenit të komunës përbërja e tokës është humusore dhe smonicë. Cilësia e tokës varion nga toka e klasës së parë deri te toka e klasës së V-të.

Kategoritë e tokës - Sipas shënimeve kadastrale dhe studimeve të mëhershme toka e komunës përfshihet në kategoritë I deri në VI si dhe tokën e pa-kategorizuar jopjellore (tokë shterpë). Një pjesë shumë e vogël me afro 10% të sipërfaqes së gjithmbarshme bënë pjesë në kategorinë e II-të dhe të I-rë, ndërsa pjesa dërmuese bënë pjesë në kategorinë e V dhe të VI-të.

Shfrytëzimi i tokës - Në komunën e Skënderajt ka një përzierje të sipërfaqeve pyjore, sipërfaqe bujqësore – ara, sipërfaqe kullosa, sipërfaqe kodrinore, si dhe mes tyre zonat e ndërtuara. Komuna e Skënderajt ka gjithsej 12.352.763 m² tokë bujqësore (rurale) të evidentuar si të tillë (DUKMM, KK Skënderaj) dhe të pa kategorizuar 361.337.735 m² (pyje, lumenj, etj.).

4.5. Karakteristikat sizmike të komunës së Skënderajt

Komuna e Skënderajt bënë pjesë në dy zona sizmike:

- ✓ Në zonën me dridhje prej VI shkallë të Rihterit, dhe
- ✓ Në zonën me dridhje prej VII shkallë të Rihterit.

Në zonën prej VI shkallë të Rihterit bënë pjesë 5/6 e sipërfaqes së përgjithshme të Komunës në përgjithësi. kryesisht pjesa perëndimore e komunës.

Në zonën prej VII shkallë të Rihterit bënë pjesë 1/6 e sipërfaqes së përgjithshme të Komunës kryesisht pjesa lindore e komunës.

Në bazë të karakteristikave gjeodezike dhe karkteristikave të zonës sizmike Skënderaji paraqet një mesatare të dridhjeve sizmike.

4.6. Ndotja dhe degradimi i mjedisit (ajri, uji, toka)

Ajri i pastër është me rëndësi vitale për shëndetin e njeriut. Mirëpo, që nga revolucioni industrial cilësia e ajrit që e thithim ka rënë konsiderueshëm - kryesisht si rezultat i aktiviteteve njerëzore. Ngritja e prodhimit industrial dhe energjetik, djegia e karburanteve fosile, si dhe rritja dramatike e trafikut kanë shtuar edhe më shumë ndotjen e ajrit, çka si rrjedhojë mund të shkaktojë probleme shëndetësore serioze.

Mjedi ndotet edhe nga hedhurinat shtëpiake dhe të biznesit të vogël, sidomos në periudhën pas konfliktit. Shikuar në përgjithësi, as popullata nuk është nxitur të përkujdeset për mjedisin.

Kështu, hedhja e mbeturinave dhe derdhja e ujërave të zeza në lumenj bëhet pa ndonjë trajtim paraprak. Përdorimi i pesticideve, ujërat e kulluara nga aktivitetet bujqësore, numri i rritur i automjeteve personale dhe komerciale, sidomos në hapësirat më të mëdha urbane, dhe sistemi i ngrohjes së shtëpive private me dru ose thëngjill gjatë dimrit, po ashtu llogariten si ndotës të mjedisit.

Pluhuri mund të depërtojë nëpërmjet të reshurave në ujëra nëntokësore dhe në këtë mënyrë të shkaktojë ndotjen e resurseve ujore që janë në përdorim të popullatës. Ekzistojnë faktorë të shumtë që ndikojnë në ndotjen e ambientit. Si p.sh.: uzurpimet dhe përvetësimet e pronës shtetërore dhe private, duke ndërtuar objekte pa leje ndërtimi, nëpër toka bujqësore, sipërfaqe gjelbëruese dhe sipërfaqe të destinuara për infrastrukturë, pastaj duke dëmtuar monumente dhe lokalitete me vlera kulturore, historike dhe arkitektonike. Ndërtimi i objekteve të tilla është i rrezikshëm, si për ambientin (vendbanimet), ashtu edhe për njerëzit. Të tilla janë pompat e benzinës, depot e ndryshme, objektet ekonomiko-industriale që kanë teknologji të vjetruar dhe të dëmtuar, mbeturinat e natyrave të ndryshme, etj.

Ndotja e mjedisit është një problem mjaft serioz, prezent pothuaj kudo në territorin e Kosovës, e po ashtu edhe në komunën e Skënderajt. Ndotja dhe degradimi i mjedisit në këtë komunë bëhet më së shumti me:

- lëshimin e ujërave të zeza nga kanalizimet e vendbanimeve si dhe nga objektet industriale direkt në lumenj,
- hedhja e mbeturinave të ngurta pranë rrugëve dhe lumenjve ,
- prerja e drunjve dhe dëmtimi i pyjeve pa kriter.

Ajri – Edhe pse nuk monitorohet e nuk dihet saktë se cilët përbërës dhe sa janë prezent në të, ai është i ndotur në qendrën urbane deri në njëfarë mase. Kjo ndotje shkaktohet nga pluhuri, si pasojë e djegies industriale si dhe komunikacioni (gazrat e liruara nga makinat e vjetra dhe pa

katalizator). Kjo është zgjidhur pjesërisht me devijimin/ndërprerjen e rrugës kryesore dhe krijimin e bulevardit/sheshit 'Adem Jashari'. Në fshatra, pra edhe në lokacionin ku shtrihet projekti i përpunimit të mishit të shpezëve në Polac, cilësia e ajrit është dukshëm më e mirë sesa në qendrën urbane të Skenderajt.

Uji – Disa vendbanime kanë probleme sepse nuk kanë qasje në sistemin e ujësjellësit dhe ujin e pijes e marrin nga pusët individuale apo kolektive, të cilat shpesh nuk i përmbushin kriteret për furnizim me ujë të pijes. Këto puse nuk janë të ndërtuara si duhet dhe ndodh të ndoten nga ujërat sipërfaqësor (si ujëra të zeza apo të kulluara) gjë që përbën një rrezik të vazhdueshëm për shëndetin e popullatës.

Burimi kryesor i ndotjes së lumenjve në komunë janë ujërat e kanalizimit, si pasojë e sistemit të pakompletuar dhe joadekuat të menaxhimit të tyre. Ky rrjet shkakton derdhjen e ujërave të zeza pa trajtim paraprak, me një ndikim negativ në cilësinë e ujit si dhe në jetën bimore dhe shtazore. Pasojat e kësaj ndotje mund të shkojnë edhe më tej duke shkaktuar ndikime negative në tokë dhe në ajër. Si përgjigje ndaj kësaj dukurie, dhe me qëllim të ofrimit të shërbimeve cilësore, komuna është duke e ndërtuar sistemin kryesor të kanalizimit ku do të përfshihen rreth 70% të fshatrave të komunës së bashku me qytetin e Skënderajt.

Toka – Mbeturinat e ngurta të akumuluar në deponitë ilegale janë ndër ndotësit kryesorë të tokës në komunë. Këto janë kryesisht deponi ilegale të mbeturinave shtëpiake, dhe në disa raste mbetjeve të ndërtimit, të cilat kryesisht gjenden në afërsi të rrugëve. Ndikimet negative të këtyre deponive janë të shumta, ku përveç kontaminimit të drejtpërdrejtë të tokës dhe ajrit, ndikimi i tyre mund të bartet në rrjedhat e ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore nëpërmjet reshjeve. Drejtoria e Shërbimeve Publike për çdo vit e bën evidentimin e deponive ilegale dhe organizon pastrimin e tyre. Në mungesë të një sistemi të kompletuar dhe të mjaftueshme të kanalizimit, ujërat e zeza duhet të trajtohen si ndotës potencial të tokës. Kjo ndotje mund të shkaktohet nga kalimi i ujërave të zeza në zonat e ujit sipërfaqësor apo rrjedhave nëntokësore, varësisht nga forma e shkarkimit të tyre - drejtpërdrejtë në rrjedhat e ujit (në shumicën e rasteve) ose në sipërfaqen e tokës.

Përveç ndotjes së drejtpërdrejtë, si një formë tjetër e degradimit të tokës është ndryshimi i destinimit të tokës bujqësore në tokë ndërtimore. Po ashtu, problem të veçantë paraqet edhe degradimi i pyjeve përmes prerjes ilegale.

Ndërsa, vetë projekti i fabrikës së përpunimit të mishit të shpezëve është një projekt moderues sa i përket kontributit në keqësimin e gjendjes së mjedisit në zonën ku do të shtrihet (pasi që

edhe sipas HZK-së së Skënderajt në këtë zonë lejohen të operojnë projektet e industrisë së lehtë), por me marrjen e masave zbutëse efektet e dëmshme të mundshme nga ky projekt do të minimizohen në maksimum.

4.7. Ujërat

Ekonomia ujore dhe rrjedhat - Komuna e Skenderajt ka rrjetë mjaftë të zhvilluar hidrografike, gjegjësisht ka numër mjaftë të madh të lumenjve (përroskave) që kalojnë në territorin e komunës.

Lumenjtë e vegjël janë lumenj me tipare karakteristike për përroskat malore, që d.m.th. lumenj të vegjël, me oscilime shumë të mëdha të sasisë së ujit gjatë vitin. Gjatë kohës së thatë në shumicën e këtyre lumenjve ka shumë pak ujë ose nuk ka ujë fare, kurse gjatë kohës me reshje shpesh ndodh që të ketë vërshime lokale.

Lumi më i madh i komunës dhe arteria kryesore hidrografike është lumi Klina. Ky lumë burimin e vetë e ka nga ujërat nëntokësore të maleve mbi Skënderaj. Lumi Klina është një ndër degët e majta të lumit, më të madh në Kosovë, Drini i Bardhë. Sipërfaqja e pellgut të Klina është $F = 423 \text{ km}^2$, kurse gjatësia e lumit është $L = 60.0 \text{ km}$. Lumi Klina kalon nëpër qytetin e Skënderajt. Mbi gjysma e sipërfaqes së pellgut janë toka punuese dhe livadhe e kullosa, mirëpo ka shumë sipërfaqe me djerrina, 8% male, etj.

Gjatë vitit 2009 është punuar projekti për rregullimin e shtratit të lumit Klina i cili e ndanë qytetin nga ana lindore dhe perëndimore. Dhe gjatë këtij viti janë bërë investime në rregullimin e shtratit të lumit në zonën urbane. Sipas të dhënave gojore nga banorët e Skënderajt ky lumë bën përmytje një herë në vit dhe bën dëme të konsiderueshme. Pos lumit Klina, në kohë të shirave janë të pasur me ujë edhe lumenjtë më të vegjël, si Prroni i Keq, Lumi i Rezallës, Likocit, Runikut, etj.

Furnizimi me ujë të pijshëm - Furnizimi me ujë i qytetit të Skënderajit sipas drejtorisë për Urbanizëm të Komunës së Skenderajt, nuk është në gjendje të mirë; në disa pjesë të qytetit ky sistem është ndërtuar që në vitin 1963, mirëpo falë ndihmës së donatorëve të ndryshëm është bërë rehabilitimi i disa pjesëve, si dhe rritja e kapacitetit të pompimit në rezervuarin kryesor në Shipol. Në periudhën e pasluftës, vitet 1999-2003, është bërë ndërtimi i rrjetit të ri të ujësjellësit në Skënderaj me një gjatësi prej afro 1,300 m me gypa tip DIN 200. Ndërsa, nga viti 2003 është bërë përgatitja për rehabilitimin e afro 900 m të sistemit të ujësjellësit. Gjatësia e tërësishme e rrjetit të ujësjellësit në qendër të qytetit është afro $L = 7,500 \text{ m}$. Gjatësia e rrjetit prej Fabrikës së Ujit në Shipol deri të rezervuari është afro 22 km. Kapaciteti i mundshëm është 99 l/sec., ndërsa faktikisht ujë nga fabrika e ujit në Shipol për Skënderaj vjen 75 l/sec.

Kanalizimi fekal - Sipas shënimeve të unazës së Planit Urbanisti, qyteti i Skenderajt përmban një sistem të kanalizimit primar me një gjatësi prej 7258 m, i cili sistem është realizuar nga donatorë të ndryshëm dhe me pjesëmarrje nga komunitet dhe buxhet komunal, ndërsa sistemi i kanalizimit sekondar është në një pozitë tejet të vështirë, kështu që në bazë të kërkesave dhe nevojave duhet të arrihet realizimi i 5912 m të domosdoshme.

Kanalizimi atmosferik - Sa i përket kanalizimit atmosferik, qyteti ka një qasje të pamjaftueshme. Vetëm një numër i vogël i rrugëve posedon me këtë pjesë të infrastrukturës. Deri më tani, vetëm rruga “28 Nëntori” posedon kanalizim atmosferik me gjatësi 1300 m, është në realizim e sipër sistemi i kanalizimit atmosferik në rrugën “Ilaz Kodra” me gjatësi 500 m.

Ndërsa, në zonën ku shtrihet projekti i fabrikës për përpunimin e mishit të shpezëve nuk ka ndonjë burim uji. Kompania furnizohet me ujë nga kompania publike KRU Mitrovica si dhe e ka të haput një pus vetanak me thellësi rreth 20m të cilin e përdor kohë pas kohe (vetëm në rast të ndonjë urgjence). Posedon edhe kanalizimin të cilin e ka ndërtuar vet e cili mandej lidhet në kanalizimin publik të qytetit.

4.8. Biodiversiteti dhe trashëgimia kulturore

Ndryshueshmëria midis organizmave të gjallë që jetojnë në ekosistemet tokësore, detare dhe ekosisteme të tjera ujore dhe komplekset ekologjike në të cilat ato bëjnë pjesë, kjo përfshinë diversitetin brenda llojit, midis llojeve dhe ekosistemeve. E thënë me fjalë të tjera, termi diversitet biologjik shpreh numrin dhe gjithë larminë e organizmave të gjallë në planet. Brenda këtij termi përfshihet diversiteti i gjeneve, llojeve dhe ekosistemeve që janë produkt i një procesi evolutiv përmes tre (3) miliardë vjetëve. Njerëzimi dhe mbijetesa e tij varet nga ky diversitet biologjik. Në këtë kuptim termi diversitet biologjik është sinonim i termit “Jeta në planet”.

Komuna e Skënderajt karakterizohet me shumëllojshmëri në pikëpamje të përmbajtjes morfologjike, të klimës, përmbajtjes pedologjike, konfiguracionit të terrenit dhe lartësisë mbidetare e që kushtëzon llojllojshmërinë e botës bimore dhe shtazore.

Bota bimore - Bota bimore është e llojllojshme, kryesisht kultivohen drithërat si gruri, tërshëra, elbi, misri, thekra, etj. Sipërfaqe të mëdha gjinden nën pemishte, kurse një pjesë e konsiderueshme gjendet nën pyje, gjegjësisht male dhe dushkaja të cilat gjinden në tërë territorin.

Pylli është faktor dominant i hapësirës jetësore të njeriut, e këtë duhet shikuar si faktorë të domosdoshëm natyror e shoqëror të jetës dhe rregullator të jetës në tokë. Është i rëndësishëm

funkcioni i pyllit si rregullator i regjimit të ujit, pengimit të erozionit të tokës dhe vërshimeve të sipërfaqeve bujqësore e lagjeve, si faktorë të sigurimit të ajrit të pastër dhe pengimit të aerodotjes në vendbanime. Është i rëndësishëm ndikimi i pyllit në temperaturën e ajrit, tokës dhe shpejtësisë së erërave dhe në përgjithësi mund të thuhet se është ndikim i madh dhe i rëndësishëm i pyllit në gjendjen shëndetësore të njeriut dhe rekreacionin e tij. Prej sipërfaqeve të përgjithshme nën pyje në komunë 2.0% përbëjnë pyjet e larta, 19.9% të ulëta gjersa pyjet e degraduara dhe dushkaja përbëjnë 78.1%. Përveç bungut gjendet edhe frashri, shelja dhe dardha e egër. Prej llojeve të çubave takohen: therra, gjyli i egër, dhe shumë barishta të tjera.

Bota shtazore - Bota shtazore është e pasur dhe e shumëllojshme. Shumica e prodhuesve bujqësor rrisin kryesisht: lopë, dele, kuaj dhe shpezë. Në territorin e Skenderajt është i përfaqësuar edhe një numër i madh i egërsirave siç janë: derri i egër, dreni, thëllëza, lepuri, ujku, dhelpra dhe sqarfi. Këto lloje të egërsirave janë të përshtatshme për zhvillimin e gjuetisë. Fushat e gjuetisë janë të përshtatshme por mungojnë stazat e gjuetisë e mungojnë edhe objektet dhe mjetet e gjuetisë në mënyrë që të ruhet dhe rritet fondi i egërsirave.

Në këtë drejtim duhet paraparë masat për rregullimin e vendqëndrimeve të egërsirave, shtëpive të gjuetisë, kasollet, vend-ushqimet, vendstrehimet për dimër për thëllëza, etj.

Sipas pozitës gjeografike të komunës dhe morfologjisë së terrenit takohen lloj zogjsh të cilët i janë përshtatur jetës në këtë territor e këto janë: rosa e murrme, kredhi i vogël, çopkë e murrme, e zezë, e natës, krahëthatë, thëllëza, pëllumbi i egër, turtulla, kumria, qyqja (e cila e bënë folenë në malet e ulëta dhe ato të bjeshkëve), huti i madh, korbi, etj.

Trashëgimia natyrore - Për nga trashëgimia natyrore, komuna e Skënderajt është e pasur me trungje bingu, trungje qarri, trungje drunjsh të ndryshëm si dhe burim të ujit termal dhe burim të ujit të njelmët, të shpërndarë sipas hartës në vijim.

Gjatë periudhës 1999- 2004 Instituti për Mbrojtjen e Natyrës së Kosovës - ka bërë evidentimin e vlerave të reja të natyrës. Njohja dhe evidentimi i vlerave të reja të natyrës është kryer në 12 komuna edhe atë në: Gjakovë, Skenderaj, Drenas, Burim, Rahovec, Kastriot, Vushtri, Gjilan, Malishevë, Mitrovicë, Klinë dhe Podujevë. Gjatë këtij procesi në komunën e Skënderajt janë evidentuar 13 zona të propozuara për mbrojtje (por jo në afërsi të projektit).

Zonat e veçanta të mbrojtura - Në kuadër të komunës së Skënderajt ekziston Manastiri i Deviqit si zonë e veçantë e mbrojtur, si dhe kompleksi memorial "Adem Jashari".

Në lokacionin ku shtrihet fabrika e përpunimit të mishit të shpezëve me aktivitetin e saj nuk ka direkt ndonjë monument apo zonë të mbrojtur.

5. PËRSHKRIMI I NDIKIMEVE TË MUNDSHME NË MJEDIS

Analiza e vlerësimit të gjendjes ekzistuese të mjedisit si dhe vlerësimi i ndikimeve të mundshme të cilat janë si pasojë e aktiviteteve gjatë funksionimit të ‘fabrikës për përpunimin e mishit të shpezëve’ në Polac të Skënderajt, tregojnë se deri të kuantifikimi i të dhënave mund të vije sipas një analize gjithëpërfshirëse. Të gjitha ndikimet e mundshme nuk janë të vlerave të njëjta që të bëhet edhe kuantifikimi i tyre.

Ndikimet në mjedis mund të lajmërohen në të gjitha fazat e zhvillimit të projektit (ndërtimit dhe operimit), prandaj të gjitha ndikimet e mundshme negative në mjedis i klasifikojmë në dy periudha themelore dhe atë:

- ✓ Vlerësimi dhe përshkrimi i ndikimeve në mjedis për fazën e ndërtimit të projektit, si dhe
- ✓ për fazën e zhvillimit të aktiviteteve ku planifikohet të operoj projektin.

Metoda e zbatuar për parashikimin e ndikimeve në mjedis

Për vlerësimin e ndikimeve në mjedis të projektit u ndoqën hapat e më poshtëm:

- Njohja me projektin dhe përshkrimin teknik të tij.
- Njohja me vlerën natyrore dhe mjedisore të zonës dhe sipërfaqes ku do të zhvillohet aktiviteti.
- Njohja me infrastrukturën ekzistuese dhe nevojën për infrastrukturë të re për projektin.
- Njohja me aktivitetet që do të përdoren për zhvillimin e aktivitetit.

Duke njohur teknologjinë apo përshkrimin teknik të zhvillimit të projektit në fjalë u identifikuan ndikimet e mundshme negative në çdo receptorë - përbërës të mjedisit në lidhje me projektin.

Identifikimi i ndikimeve – Përmes të cilit u përcaktua ndërveprimi mjedis-projekt i projektit dhe u identifikuan ndikimet e mundshme gjatë fazës që do të ndërtohet projekti dhe aktiviteti sipas receptorëve të mjedisit.

Vlerësimi i ndikimeve – Vlerësimi i ndikimeve më të rëndësishme ka të bëjë me vetë rëndësinë e ndikimeve dhe është faza më e rëndësishme për zbatuesit e projektit sepse argumenton çdo ndikim negativ dhe përafron atë me objektivisht me tërësinë e bashkëveprimeve midis projektit dhe mjedisit. Kriteret e përdorura për vlerësimin e rëndësisë së ndikimeve ndryshojnë dhe drejtohen kryesisht nga vlerat e mjedisit të ndikuar.

Shtrirja fizike dhe kohëzgjatja e ndikimeve të identifikuara (shkalla)

Shtrirja fizike - Vlerëson sipërfaqen apo dimensionin hapësinor të një ndikimi të dhënë në raport me burimin që gjeneron atë ndikim, p.sh. ndikimi në tokë nga ndërtimi i një projekti të caktuar.

Kohëzgjatja e ndikimit – Vlerëson se sa do të zgjasë një ndikim i caktuar në dimensionin kohë (ndikim i përhershëm apo i përkohshëm).

Kthyeshmëria – Vlerëson mundësinë e kthimit të mjedisit të ndikuar në gjendjen e tij të mëparshme (aftësia për t'u rehabilituar dhe regjeneruar).

Rëndësia – Realizon një vlerësim total të tre përmasave të mësipërme dhe njëkohësisht thekson vëmendjen që duhet pasur për administrimin e ndikimit. Ndikimet e parashikuara nuk kanë shtrirje të madhe fizike. Zhurmat që krijohen gjatë proceseve të punës nuk përbëjnë ndotje akustike meqë procesi zhvillohet në hapësirë të mbyllur përbrenda objektit të fabrikës.

Vlerësimi dhe përshkrimi i ndikimeve në mjedis për fazën e ndërtimit të fabrikës/objektit për përpunimin e mishit të shpezëve nuk është bërë sepse në kohën kur është hartuar ky raport i VNM-së, fabrika ka qenë e ndërtuar dhe në operim.

Ndikimet e identifikuar nga zhvillimi i aktivitetit/projektit janë ndikime direkte në mjedis.

5.1. Ndikimet në ajër

Gjatë fazës së zhvillimit të aktiviteteve prodhuese në fabrikës për përpunimin e mishit të shpezëve ndikimet në ajër janë minimale (pothuajse të papërfillshme), meqë vetë aktiviteti i fabrikës është proces jo i komplikuar dhe puna zhvillohet në brendësi të objektit të fabrikës.

Ndikim në ajër kemi nga përdorimi i automjetet transportuese, që nevojiten për transportimin e lëndës së parë dhe pastaj të produktit përfundimatar si dhe nga automjetet e udhëtimit, sado që janë të kufizuara dhe të përqendruara kryesisht në rrugët hyrëse dhe dalëse nga objekti. Ndikim në ajër mund të ketë edhe në rast kur përdoret gjeneratori në mungesë të energjisë elektrike me çrast lirohen gazra nga djegia e naftës në gjenerator (edhe pse përdorimi i gjeneratorit është në raste tejet të rralla).

Ndotje e ajrit mund të ndodh edhe nga aroma e pakëndshme nga mbetjet (eshtrat) nëse nuk menaxhohen si duhet, si dhe aroma që mund të lirohet nga rrjeti i kanalizimit dhe gropat septike për ujërat e zeza (higjienike) dhe yndyrës, në rast të ndonjë dëmtimi të gypave të tyre, andaj duhet të jenë të izoluara mirë ashtu që të mos ketë rrjedhje direkte në tokë dhe të bëhet evitimi i plotë i erërave.

Megjithatë, duke marrë parasysh që fabrika e përpunimit të mishit të shpezëve ndodhet në një zonë industriale të lehtë me infrastrukturë të përshtatshme rrugore dhe distancë të mjaftueshme nga zonat e banuara, ndikimet mbi cilësinë e ajrit janë konsiderueshëm të moderuara dhe të menaxhueshme me masa të përshtatshme dhe ndikimi është minimal.

5.2. Ndikimet në tokë

Toka (dheu) si element themelor natyror është kusht ekologjik për rritjen dhe ekzistimin e bimëve, toka është element për prodhimin e ushqimit dhe ekzistimin e ekosistemit malor të cilët janë të nevojshëm për arritjen dhe mbajtjen e bilancit ekologjik (produktimit dhe ndërtimit të materieve), posaçërisht për mbajtjen e stabilitetit mjedisor. Toka është e domosdoshme edhe për funksione teknike në këtë rast për ndërtimin dhe operimin e fabrikës për përpunimin e mihsit të shpezëve.

Gjatë fazës së zhvillimit të aktiviteteve në këtë fabrikë ndikimi në tokë kryesisht mund të lidhet me menaxhimin e mbetjeve (eshtrave) dhe mbeturinat e lëngëta që përbëjnë yndyra të cilat shkaktohen nga larja e pajimeve të procesit teknologjik, nga larja e hapësirave të objektit, në rast të dëmtimit të sistemit të kanalizimit, si dhe në rast të derdhjes apo rrjedhjes së vajit apo karburantit nga makinerit transportuese në raste aksidentale.

Megjithatë, me projektimin e fabrikës moderne që përfshin sisteme të mbyllura për trajtimin e mbetjeve dhe ujërave, si dhe me zbatimin e masave mbrojtëse, pritet që ndikimet negative në tokë të jenë minimale dhe të menaxhueshme.

5.3. Ndikimet në ujë

Gjatë fazës së operimit të fabrikës do ketë nevojë për konsum të ujit për proceset e ndryshme dhe pastrim, andaj ndikime negative në ujë mund të shkaktohen nga mbeturinat e lëngëta që përbëjnë yndyra të cilat shkaktohen nga larja dhe dezinfektimi i pajimeve të punës dhe hapësirave operacionale gjatë realizimit të procesit teknologjik për përpunimin e mishit të shpezëve, si dhe hapësirave tjera të objektit.

Gjatë fazës së zhvillimit të aktiviteteve të operimit ndotje e ujit mund të ndodh edhe nga derdhja e mundshme e derivateve dhe vajit nga makineritë operuese në lokacion, derdhja e ujërave të zeza, larja e platos/ve të objektit, etj. Ndikim tjetër negativ mund të ketë nga ujëmbledhësit, gypat e kanalizimit, dhe gropat septike për trajtimin e ujërave.

Për të minimizuar këtë rrezik, fabrika e ka një sistem të brendshëm për mbledhjen e ujit nga procesi i saj dhe pastaj e bën trajtimin në gropat septike para para shkarkimit në rrjetin publik të kanalizimit ose në mjedis.

5.4. Ndikimi në peizazh

Duke pasur parasysh pozitën e lokacionit, formën, madhësinë dhe pozitën e vendosjes së objekteve të fabrikës (siç është treguar në nënkapitullin 3.3 – Përshkrimi i vendndodhjes së projektit), ku kjo zonë bën pjesë në zonën industriale të lehtë (ZI-L), si dhe duke pasur parasysh ekzistimin edhe të objekteve tjera afariste në këtë lokacion, andaj fabrika me objektet përcjellëse për përpunimin e mishit të shpezëve është e ndërtuar në këtë zonë industriale të lehtë që do të thotë se ekzistojnë objekte afariste dhe industriale të ndërtuara të më hershme dhe në efektet vizuale nuk do të ketë ndikime negative ngase syri i njeriut është mësuar me këtë gjendje të objekteve afariste dhe industriale, gjegjësisht me këtë gjendje të mjedisit.

5.5. Ndikimi në florë dhe faunë

Sipas analizave të bëra deri tani në lidhje me ndotjen e ajrit, ujit dhe tokës mundë të vie deri të ndikimet në florë dhe faunë. Mirëpo, sipas gjendjes faktike në terren respektivisht në lokacionin e caktuar nuk kemi zhdukje të madhe të vegjetacionit përpos nga sipërfaqet operationale të objekteve të fabrikës. Siç u përmend edhe më lart, në këtë zonë urbane tashmë ka operim të objekteve afariste komerciale.

Operimi i fabrikës me infrastrukturë përcjellëse në këtë lokacion nuk do të ketë ndikime të theksuara në botën bimore (e njëjta do të vlente edhe për botën shtazore), që do të thotë se nuk pritet të ketë ndikime negative nga kryerja e aktiviteteve në fabrikën për përpunimin e mishit të shpezëve, sepse zonë akute zhvillohet projekti nuk përfshin habitate natyrore, zona të mbrojtura ose lloje të mbrojtura sipas legjislacionit për mbrojtjen e biodiversitetit në Kosovë. Flora përreth përbëhet kryesisht nga bimësi dhe elementë të vegjël barishtorë që nuk kanë vlera të veçanta ekologjike. Gjithashtu, fauna lokale është e kufizuar për shkak të aktivitetit të vazhdueshëm njerëzor dhe mungesës së habitatit të përshtatshëm.

5.6. Ndikimet në vendbanime dhe popullatë

Ndërtimi dhe operimi i fabrikës për përpunimin e mishit të shpezëve në këtë lokalitet pak të zhvilluar ekonomikisht, ka një rëndësi të veçantë për popullatën e këtij rajoni, për atë se kompania për të zhvilluar aktivitetet e saj ka të punësuar dhe do të punësojë një numër të konsideruar të punëtorëve (kryesisht janë të kësaj zone). Ndikime në aspektin e zhvendosjes e popullatës nga vendbanimet e tyre nuk ka nga ky projekt. Nga kjo që u tha më lart, nga aktiviteti i fabrikës për përpunimin e mishit të shpezëve në aspektin social dhe ekonomik, projekti ka ndikime pozitive meqë krijon vende pune si dhe rritje të aktivitetit ekonomik në zonë, si dhe

përmirësimi i sigurisë ushqimore përmes sigurimit të një furnizimi të qëndrueshëm me mish shpezësh.

5.7. Ndikimet nga zhurma

Gjatë fazës së operimit, burimet kryesore të zhurmës lidhen me funksionimin e pajisjeve teknologjike të fabrikës dhe nga automjetet transportuese që nevojiten për transportimin e lëndës së parë dhe produkteve finale. Pajisjet si kompresorët, ventilatorët dhe sistemet e ftohjes mund të kontribuojnë në rritjen e nivelit të zhurmës në ambientin përreth objektit. Për këtë arsye, projekti përfshin përdorimin e pajisjeve me izolim akustik dhe instalimin e barrierave të zhurmës ose gjelbërimeve për të reduktuar përhapjen e valëve zanore jashtë kufijve të fabrikës. Gjithashtu, mirëmbajtja e rregullt e pajisjeve teknologjike dhe kontrolli i trafikut në zonën e hyrjes-daljes do të ndihmojnë në minimizimin e zhurmës së gjeneruar gjatë operimit.

Mirëpo, meqë pajimeve teknologjike të cilat janë të vendosura në hapësirat brenda objektit si dhe numrit të vogël të automjeteve transportuese që nevojiten për nevoja të fabrikës, krijimi i zhurmës nga fabrika me objektet përcjellëse është shumë i vogël dhe nuk ka ndikim të theksuar negativ në mjedis. Prandaj, si që u cek më lart aktiviteti i fabrikës për përpunimin e mishit të shpezëve në këtë lokalitet nuk do të ketë ndikime negative në aspektin e zhurmës.

5.8. Ndikimet në raste të aksidenteve mjedisore

Për arsye të natyrës së aktiviteteve prodhuese në fabrikën për përpunimin e mishit të shpezëve aksidente mjedisore të mëdha nuk mund të ndodhin. Aksidentet të cilat mund të ndodhin, mund të jenë të natyrës së ndryshme dhe mund të ndodhin në çdo kohë por kryesisht vlerësohen se janë raste të izoluar. Në fazën e kryerjes së aktiviteteve në fabrikë aksidentet mund të ndodhin nga mundësia e shkaktimit të zjarrit, lëndimet e punëtorëve gjatë kryerjes të aktiviteteve prodhuese. Aksidentet mund të ndodhin nga rrjedhjet e lëndëve djegëse dhe lubrifikuese nga automjetet transportuese dhe nga mundësia e pëlcitjes së gypave hidraulik. Aksident mund të ndodh edhe nga rezervuari ku mbahet gazi LPG që përdoret për proces të punës

Sa i përket zjarrit mund të konstatojmë se realisht është e mundur por nuk do të bëjmë ndonjë analizë në detaje mbi vlerësimin e rrezikut nga zjarri duke pasur parasysh faktin se fabrika është e pajisur mirë me aparate për fikjen e zjarrit.

Nuk ka aktivitete me materie të rrezikshme të cilat paraqesin potencial të lartë për rrezikimin e shëndetit të njeriut apo mjedisit në përgjithësi.

5.9. Ndikimet në trashëgiminë kulturore

Sipas të dhënave ekzistuese hapësinore dhe konsultimeve paraprake me institucionet përkatëse, në ngastrën kadastrale ku është ndërtuar objekti nuk janë identifikuar asete arkeologjike apo struktura historike që mund të preken drejtpërdrejt ose tërthorazi nga aktivitetet e projektit. Në përputhje me praktikën më të mira ndërkombëtare dhe legjislacionin në fuqi, gjatë fazës së ndërtimit do duhej të zbatohet një regjim monitorimi dhe raportimi për çdo gjetje të mundshme arkeologjike dhe të njoftohen autoritetet përgjegjëse për trashëgiminë kulturore për të marrë masa të mëtejshme, por që nuk është gjetur ndonjë gjë me vlerë.

Duke pasur parasysh këto konsiderata dhe masat mbrojtëse, ndikimet potenciale mbi trashëgiminë kulturore vlerësohen si të papërfillshme.

5.10. Ndikimet mjedisore nga mbetjet dhe mbeturinat

Ndërtimi dhe operimi i fabrikës për përpunimin e mishit të shpezëve parashikohet të gjenerojë mbetje dhe mbeturinave të ndryshme, të cilat, nëse nuk menaxhohen në mënyrë të duhur mund të shkaktojnë ndikime negative në komponentët kryesorë të mjedisit si toka, uji dhe ajri.

Gjatë fazës së ndërtimit (edhe pse kjo fazë ka përfunduar disa vite më parë), mbeturinat kryesore përbëhen nga materiale inerte (mbetje betoni, dheu i tepërt, druri, plastika dhe metalet), të cilat kanë potencial për ndotje vizuale dhe kontaminim të tokës nëse deponohen në mënyrë të pakontrolluar.

Në fazën e operimit, projekti do gjenerojë mbetje organike (yndyrë dhe eshtra) dhe mbeturina të ngurta komunale. Këto mbetje (kryesisht yndyra) që vijnë nga procesi teknologjik mund të shkaktojnë ndotje nëse shkarkohen pa trajtim adekuat.

Kompani ka paraparë trajtimin e mbetjes (yndyrës) sikur edhe mbledhjen e eshtrave dhe menaxhimin e tyre në mënyrë të duhur, sikurse edhe menaxhimin e mbeturinave të zakonshme që krijohen nga kompania e cila ka marrëveshjet me kompaninë publike për marrjen e këtyre mbeturinave.

Në përgjithësi, me zbatimin e masave të propozuara për menaxhimin e mbeturinave, ndikimet mjedisore konsiderohen minimale dhe të menaxhueshme.

6. MASAT PËR ZVOGËLIMIN E NDIKIMEVE NË MJEDIS

Për të parandaluar dhe zvogëluar sasinë e ndikimeve negative në mjedis dhe atë në ajër, tokë, ujë, në ruajtjen e peizazhit, si dhe në ruajtjen e shëndetit të njeriut, gjatë fazës së kryerjes së aktiviteteve operuese të projektit (përpunimi i mishit të shpezëve) duhet të merren masat që do të përshkruhen në vijim.

Gjatë fazës së operimit, masat kryesore përfshijnë instalimin e sistemeve moderne të ventilimit dhe filtrimit për reduktimin e erërave të pakëndshme dhe emetimeve në ajër, sistemet e brendshme për trajtimin paraprak të ujërave teknologjike përpara shkarkimit në rrjetin publik, si dhe zbatimin e një plani gjithëpërfshirës për menaxhimin e mbetjeve organike dhe joorganike në përputhje me legjislacionin në fuqi.

6.1. Masat për mbrojtjen e ajrit

Për të parandaluar dhe zvogëluar sasinë e ndikimeve negative në ajër gjatë fazës të zhvillimit të aktiviteteve prodhuese dhe shërbyese në fabrikën për përpunimin e mishit të shpezëve duhet të bëhet kontrollimi i rregullt teknik i makinave dhe automjeteve transportuese që konsumojnë lëndë djegëse me qëllim që lirimi i gazrave nga automjetet e punës të jetë sa më i ultë.

Me qëllim të zvogëlimit gjegjësisht eliminimit të erërave – aromave të mundshme duhet bërë vendosja e ventilatorëve me qëllim që të bëhet ventilimi i hapësirave prodhuese, prandaj në njërën anë të murit vendosen ventilatorët me biofiltër për pastrimin e ajrit, kurse në anën tjetër të murit vendosen hapjet për hyrjen e sasisë së ajrit të pastër/freskët aq sa është nxjerrur me anë të ventilatorëve, gjegjësisht duhet vendosur një sistem aspirimi i lidhur me aspiratorë që bëjnë qarkullimin e ajrit duke nxjerrë jashtë ajrin e ndotur dhe zëvendësuar atë me ajër të freskët.

Duhet të bëhet kontrollimi i rregullt i pajisjeve për trajtimin e ajrit dhe sistemit të ventilimit pjesët e dëmtuara të ndërrohen. Në hapësirat e fabrikës me qëllim të mbajtjes së temperaturave konstante (uljes së temperaturave) posaçërisht në hapësirat ku deponohet lënda e parë dhe produktet finale duhet bërë vendosja e ventilatorëve.

Objektet e fabrikës duhet të jenë me termoizolim në pajtim me kushtet klimatike dhe zonën klimatike, në mënyrë që gjatë stinës së dimrit të harxhohet sa më pak energji për ngrohje e gjatë stinës së verës të harxhohet sa më pak energji për ftohje.

Po ashtu, në rast të ndonjë dëmtimi eventual të gypave të kanalizimit apo gropës septike/impianitit, duhet të izolohen menjëherë dhe të riparohen në mënyrë që të eliminohet rrjedhja direkte në tokë dhe të bëhet evitimi i plotë i erërave që ndikojnë në ajër.

Fabrika tashmë i ka marrë masë e nevojshme në këtë drejtim dhe e ka të vendosur sistemin e ventilimit, bën menaxhimin e mirë të mbetjeve/mbetrinave dhe ujërat i trajton para se të shkarkohen në kanalizimin publik. Me zbatimin e këtyre masave pritet që ndikimet në ajër të jenë minimale dhe të mbahen nën kontroll dhe në nivele të pranueshme për mejdisn dhe komunitetin përreth.

6.2. Masat për mbrojtjen e tokës

Për të parandaluar e zvogëluar ndikimet negative në tokë gjatë fazës së zhvillimit të aktiviteteve të projektit me infrastrukturën përcjellëse duhet ndërmarrë këto masa:

- ✓ Dyshemetë dhe muret e hapësirave të objektit duhet të jenë të shtruara me pllaka të qeramikës dhe në dysheme duhet të vendosen ujëmbledhësit,
- ✓ Duhet bërë betonimi dhe izolimi i sipërfaqeve të hapësirave të objektit, pra vendet që përdoren për qëllime të ndryshme të kompanisë, duke përfshirë vendin ku qëndron gjeneratori si dhe hapësirave të parkingut të automjeteve me qëllim që të pengohet ndotja e tokës nga derdhja eventuale e vajrave dhe derivateve nga automjetet e parkuara në parkingun e fabrikës.
- ✓ Sistemi i pajisjeve kundër zjarrit me anë të ujit (hidrantët) të jetë në dispozicion, si dhe të sigurohen aparatet me mjete kimike si dhe enët me rërë.
- ✓ Të bëhet kontrollimi i rregullt teknik i makinave ngarkuese dhe transportuese që konsumojnë lëndë djegëse me qëllim që mos të ketë derdhje eventuale të derivateve dhe vajrave gjatë punës së tyre në tokë.
- ✓ Vaji i makinerive punuese e transportuese të ndërrohet në vende të caktuara dhe të izoluar për mos depërtimin e tyre në tokë,
- ✓ Vajrat duhet të deponohen në enë të posaçme, dhe pastaj t'u dorëzohen ndërmarrjeve të licencuara për grumbullimin e vajrave të përdorura,
- ✓ Mbeturinave të ngurta komunale duhet të grumbullohen, klasifikohen dhe të vendosen në kontejnerë adekuat. Kontejnerët duhet të sigurohen për deponimin e të gjitha llojeve të mbeturinave të klasifikuara në bazë të rregullave dhe kushteve të përcaktuara me ligjin e mbeturinave.
- ✓ Pas mbushjes së kontejnerëve përmes ndërmarrjeve për menaxhimin e mbeturinave, këto mbeturina të dërgohen në deponinë regjionale. Për këtë qëllim kompania ka marrëveshje me kompaninë publike “Uniteti” për marrjen e mbeturinave
- ✓ Në rast të dëmtimit të sistemit të kanalizimit apo gropës septike të ujërave të zeza (impiantit) duhet të bëhet izolimi i plotë i tyre dhe problemet të rregullohen menjëherë.

6.3. Masat për mbrojtjen e ujit

Për të parandaluar e zvogëluar ndikimet negative në ujë gjatë operimit të projektit të fabrikës për përpunimin e mishit të shpezëve të cilat janë cek të 'ndikimet e mundshme në ujë' duhet ndërmarrë këto masa:

- ✓ Duhet të bëhet pengimi i mundësisë për derdhjen e derivateve dhe vajrave nga makinat punuese e transportuese.
- ✓ Duhet të bëhet rregullimi i kolektorëve për grumbullimin e ujërave të ndotur të mundshëm nga larja e automjeteve, rrugëve përbrenda objektit, dhe përmes sistemit gypor të ndërtuar të dërgohen për trajtim në separatorin për pastrimin e ujërave (3 gropat septike për trajtim të ujit).
- ✓ Puseta trajtuese e ujërave (gropat septike) të ndërtohen në atë mënyrë që të parashihet mundësia për matjen e sasisë dhe marrjen e mostrave të ujërave.
- ✓ Ujërat e të reshurave atmosferike nga sipërfaqet punuese të grumbullohen dhe të përdoren mundësisht për ujitjen e sipërfaqeve të gjelbëruara.
- ✓ Duhet të pengohet larja e pajimeve vend e pavend, por në vende adekuate të paracaktuara për këtë qëllim.

Ujërat e përdorura nga larja e pajimeve për realizimin procesit të punës si dhe nga larja hapësirave ku janë vendosura pajimet për realizimin procesit të punës, ujërat të përdorura në kuzhinë dhe lavatriçe duhet të trajtohen para se të shkarkohen. Mbetjet yndyrore dhe uji i procesit shkarkohen në një basen të veçantë (uji dhe yndyra), ku prej basenit këto futen në cisternë statike ku bëhet ndarja e tyre në bazë të dendësisë së tyre (uji poshtë, yndyra lart) dhe pastaj uji dërgohet në gropa septike (janë të ndërtuara 3 gropa septike) për trajtim (përzierja është afërsisht rreth 90% ujë e 10% yndyrë, yndyra paraprakisht është e trajtuar me deterxjente). Kjo përzierje qëndron në këto 3 basen dhe nuk shkarkohet më tej.

Ndërsa, uji nga higjiena (toiletet) dhe uji atmosferik shkarkohen në kanalizimin e kompanisë i cili mandel lidhet në kanalizimin publik të qytetit.

Me zbatimin e këtyre masave, ndikimet negative mbi ujin do të reduktohen ndjeshëm, duke garantuar mbrojtjen e burimeve natyrore dhe përputhjen me standardet mjedisore.

6.4. Masat për mbrojtjen e peizazhit, florës dhe faunës

Sipas analizave të bëra deri tani në lidhje me ndotjen e ajrit, ujit dhe tokës mundë të vie deri të ndikimet në peizazh, florë dhe faunë. Mirëpo sipas gjendjes faktike në terren respektivisht në lokacionin e caktuar nuk kemi zhdukje të vegjetacionit përpos nga sipërfaqet manipulative, nga

sipërfaqja nën objektet e fabrikës për përpunimin e mishit të shpezëve, kjo do të thotë se kemi të bëjmë me koncentracion të vogël të ndotësve. E njëjta vlen edhe për faunën që do të thotë se nuk pritet të ketë ndikime negative, në këtë lokacion nuk ekziston (zhvillohet) fauna për arsye se janë të ndërtuara objektet afariste dhe fauna është larguar nga ky lokacion.

Gjatë fazës së operimit, për të ruajtur harmoninë vizuale me mjedisin, projekti ka parashikuar dizajn arkitektonik të përshtatur me zonën industriale dhe mbjelljen e gjelbërimeve përreth perimetrit të objektit. Këto gjelbërime do të veprojnë gjithashtu si barriera natyrore për të reduktuar ndikimet vizuale dhe akustike ndaj zonave përreth.

Me zbatimin e këtyre masave, ndikimet mbi peizazhin, florën dhe faunën konsiderohen minimale dhe të menaxhueshme, duke kontribuar në ruajtjen e vlerave natyrore dhe estetike të zonës përreth.

6.5. Masat për mbrojtjen nga zhurma

Gjatë funksionimit të fabrikës pronari i fabrikës duhet të bën matjet e zhurmës në përputhje me ligjet dhe rregullat mbi mbrojtjen nga zhurma. Matjet duhet bërë në afërsi të fabrikës dhe të objekteve të banimit. Për vlerësimin e rezultateve të fituara nga matjet duhet të krahasohen me vlerat e lejuara me standarde për vendet ku jetojnë dhe punojnë njerëzit.

Gjatë fazës së operimit, burimet e zhurmës do të adresohen përmes përdorimit të pajisjeve teknologjike me izolim akustik dhe instalimit të sistemit të ventilimit me nivele të reduktuara të zhurmës. Për më tepër, përreth objektit do të ndërtohen barriera akustike dhe do të mbillen rripa të gjelbër që do të veprojnë si amortizues natyral të valëve zanore, duke zvogëluar përhapjen e tyre jashtë kufijve të projektit.

Në raste se zhurma e mesit nga matjet tejkalon atë të lejuarën atëherë duhet të merren të gjitha masat që niveli i zhurmës të jetë në nivelin e lejuar sipas rregullave në fuqi. Në varshmëri nga fazat e procesit të punës duhet edhe të punësuarit në ato vende të punës të përdorin mjetet kundër zhurmës.

Meqë, kryesisht i tërë aktiviteti i fabrikës për përpunimin e mishit të shpezëve zhvillohet brenda objektit të fabrikës (hapësirë apo objekt i mbyllur) nuk pritet që zhurma të jetë faktor i rëndësishëm që krijon ndonjë problematikë të theksuar për zonën përreth.

6.6. Masat për mbrojtjen nga rreziqet aksidentale

Aksidentet e mundshme që mund të ndodhin gjatë aktiviteteve të fabrikës për përpunimin e mishit të shpezëve janë raste të izoluar, për shkak të natyrës së aktiviteteve të fabrikës.

Për të parandaluar dhe zvogëluar rreziqet e mundshme janë ndërmarrë masat si në vijim:

Të merren të gjitha masat për evitimin e derdhjes së derivateve të naftës dhe vajit nga makinat transportuese dhe të udhëtarëve.

Duhet të merren masat e duhura për rezervuarin e gazit natyror që përdoret në proces në pajtim me kërkesat ligjore.

Evitimin nga derdhja e amoniakut (freonit) nga komora ftohëse, freonin nga komora ftohëse duhet të e ndërrojnë vetëm kompanitë e licencuara për trajtimin e mbeturinave të rrezikshme.

Duhet të ndërtohet sistemi i pajisjeve kundër zjarrit me anë të ujit dhe të sigurohen aparatet me mjete kimike si dhe enët me rërë. Në korridoret dhe hapësirat tjera të fabrikës duhet të instalohen hidrantët me pajimet përcjellëse dhe S aparatet plotësuese. Zakonisht vendosen nga dy aparate mobile zjarrfikëse të tipit (S9) dhe një arkë me rërë.

Të merren të gjitha masat e sigurisë konform ligjit për siguri në punë, mbrojtje të shëndetit të punësuarve dhe mjedisit të punës.

Të hartohet rregullorja ku do të definojnë procedurat për rastet aksidentale, të bëhet aftësimi i të punësuarve dhe të caktohen obligimet e tyre në situata aksidentale.

6.7. Masat për menaxhimin e mbetjeve/mbeturinave

Menaxhimi i mbetjeve dhe mbeturinave është një komponent thelbësor për minimizimin e ndikimeve mjedisore nga ndërtimi dhe operimi i fabrikës për përpunimin e mishit të shpezëve. Projekti parashikon një qasje të integruar për trajtimin dhe asgjësimin e mbeturinave, duke siguruar që të gjitha llojet e mbetjeve të menaxhohen sipas parimeve të hierarkisë së mbetjeve: reduktim, ripërdorim, riciklim dhe asgjësim të sigurt.

Gjatë fazës së operimit, mbeturinat kryesore do të përbëhen nga mbetjet organike (yndyrë dhe eshtra apo kocka) dhe mbeturinat joorganike (ambalazhet, materiale ndihmëse). Mbetjet organike do të menaxhohen në kohë reale duke u grumbulluar në hapësira të mbyllura dhe të ftohta për të shmangur fermentimin dhe përhapjen e erërave të pakëndshme, ku trajtimi i yndyrës bëhet siç u sqarua të masat për mbrojtjen dhe trajtimin e ujit (nënkapitulli 6.3 më lart).

Ndërsa, për mbledhjen e eshtrave dhe menaxhimin e tyre në mënyrë të duhur, sikurse edhe menaxhimin e mbeturinave të zakonshme komunale që krijohen nga procesi i punës dhe aktiviteteve në fabrikë, kompania ka marrëveshje me kompaninë publike (Uniteti) për marrjen e këtyre mbeturinave.

6.8. Masat rehabilituese pas përfundimit të projektit

Pas përfundimit të aktivitetit prodhues në fabrikën për përpunimin e mishti të shpezëve, e kjo varet nga vjetërsia e pajimeve të fabrikës, pastaj varet se a do të vazhdohet aktiviteti edhe për një kohë të gjatë në të ardhmen ku nevojitet blerja e pajimeve të reja apo do të ndërpritet aktiviteti i saj. Objektet e fabrikës do të mund të përdoren për ndonjë biznes/aktivitet tjetër pasi që ekzistojnë në zonë industriale të lehtë, por në rastë se kërkohet nevoja për rrënimin e objektit të fabrikës atëherë bazamentet si dhe platot nga betoni të shkatërrohen, imtësohen dhe të dërgohen në deponi adekuate të destinuara për këtë qëllim. Rikultivimi i këtyre sipërfaqeve të dëmtuara përfshin rivitalizimin në tërësi të hapësirave të dëmtuara nga realizimi i projektit. Zgjedhja e modelit të rikultivimit varet nga qëllimi i rikultivimit i cili nënkupton që pas përfundimit të punëve në procesin teknologjik të fabrikës, sipërfaqeve të degraduara prapë të iu kthehet funksioni i saj primar (prodhimi i biomasës), dhe kështu zvogëlohet ndikimi negativ i këtij projekti në ekosistem.

7. PROGRAMI I MONITORIMIT

Investitori/kompania është i obliguar që të bëjë monitorimin e përhershëm të ndikimeve të mundshme negative në mjedis, e posaçërisht monitorimin e ujërave shkarkuese të cilat derdhën nga projekti (fabrika për përpunimin e mishit të shpezëve) por paraprakisht ato ujëra duhet të trajtohen para se të shkarkohen në recipient. Monitorimi i ujit duhet të bëhet me marrjen e mostrave dhe kryerjen e analizave në institute adekuate, për të vërtetuar nivelin e pastërtisë së ujërave që shkarkohen.

Të bëhet kontrollimi i rrjetit të kanalizimit sikur edhe i gropave septike. Kontejnerët e mbeturinave të zbrazen rregullisht përmes anagzimit të kompanive të licencuara.

Të respektohen të gjitha rregullat teknike dhe kërkesat lidhur me sigurinë ndaj zjarrit, sigurinë në punë dhe mbrojtjen e mjedisit.

8. PËRFUNDIME

Raporti i vlerësimit të ndikimit në mjedis për projektin e ‘fabrikës për përpunimin e mishit të shpezëve’ në Polac të komunës së Skënderajt, në të cilën kryhen kryesisht aktivitetet përpunimin dhe paketimin e mishit të shpezëve për konsum të gjerë, është bërë si rezultat i punës në terren, konsultimeve me investitorin dhe konsultimin e literaturës profesionale, që për momentin vlerësohet se ofron të dhëna për vlerësimin e gjendjes mjedisore dhe rekomandimin për një mjedis të shëndosh.

Projekti nuk shoqërohet me shpërngulje të popullatës pasi që zona ku shtrihet projekti veç është e destinuar për këso lloj qëllimesh afaristo-biznesore e industri të lehtë, pasi që nuk ndikon negativisht në shëndetin e njeriut, ngase ndikimi në mjedis nga procesi i punës së projektit është pothuajse minimal meqë kryesisht procesi zhvillohet përbrenda objektit, por përkundrazi do të ndikoj pozitivisht në aspektin e drejtpërdrejt të punësimit të një numri të caktuar të punonjësve.

Andaj, pas punimit të këtij raporti të VNM-së, mund të konkludohet se fabrika për përpunimin e mishit të shpezëve, nuk ka potencial të rrezikimit të shëndetit të njerëzve, gjithashtu ndikimet në tokë, ujë, ajër dhe peizazh, pas identifikimit dhe zbatimit të të gjitha masave mbrojtëse të rekomanduara në këtë raport të VNM-së, konstatohet se ato mund të zvogëlohen në nivel të lakmueshëm. Fabrika për qëllim të kontrollit të cilësisë angazhon palë të treta të specializuara në fushën e ushqimit dhe gjatë punës përdor sistemin ndërkombëtarisht të njohur HACCP në prodhimin e gjërave ushqimore. HACCP-i është sistem i cili i identifikon rreziqet specifike dhe masat për kontrollimin e tyre për të siguruar sigurinë e cilësisë së produkteve ushqimore. Mendojmë se këto të dhëna janë të mjaftueshme dhe i mundësojnë Ministrisë së Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës (MMPHI) dhënien e mendimit pozitiv për ‘Pëlqim Mjedisor’ për fabrikën për përpunimin e mishit të shpezëve, e cila shtrihet në zonën kadastale në Polac të komunës së Skënderajt, sipas kërkesës së kompanisë ‘Weng Fat Poultry sh.p.k.’.

9. PËRMBLEDHJE JO-TEKNIKE

Përshkrimi i projektit

Karakteristikat themelore të gjendjes ekzistuese të lokacionit janë bazë themelore për hartimin e raportit të VNM-së. Hulumtimi dhe vlerësimi i gjendjes ekzistuese është bërë duke i shfrytëzuar hulumtimet studimore të bëra në këtë terren ku do të shtrihet projekti.

Projekti 'Fabrika për përpunimin e mishit të shpezëve' nga "WENG FAT POULTRY sh.p.k." shtrihet në ZK të Polacit të komunës së Skënderajt, dhe gjendet në anën e majtë të rrugës Skënderaj-Drenas, të rrethi kryesor i kësaj rruge rajonale në Polac (rreth 4.5 km nga qendra e Skenderajt), gjegjësisht në anën e majtë të rrugës së lagjes Velu (rreth 400 m nga rrethi) që është rrugë lokale e asfaltuar, që nga rrethi kryesor kalon nga lagja Velu dhe vazhdon në drejtim të fshatit Prekaz. Projekti shtrihet në parcelën me nr. P-72015065-00136-2, me sipërfaqe 10000 m².

Gjendja ekzistuese e terrenit dhe infrastruktura

Lloji i shfrytëzimit i parcelës me nr. P-72015065-00136-2 është Bujqësore (Kullosë e klasës 2) me 10000 m², ndërsa sipas HZK-së të Skënderajt bën pjesë në ZI-L (zonë industriale e lehtë). Kompania 'Weng Fat Poultry shpk' e ka marrë me qiramarrje për 99 vite.

Lokacioni ku shtrihet fabrika për përpunimin e mishit të shpezëve ka kyçje në rrugën e asfaltuar të lagjes Velu (Polac) dhe përmes saj ka kyçje në rrugën rajonale Skënderaj – Drenas, dhe qasja në rrugë është e lehtë dhe e përshtatshme për hyrje-dalje. Po ashtu, në afërsi të objektit të kompanisë ka sipërfaqe të pabanuara dhe jo të punueshme (lokacioni është në një kodër të vogël) derisa më në largësi të objektit ka toka bujqësore që punohen nga bujqit lokalë, ndërsa para fabrikës (në anën lindore të saj) është edhe një objekt tjetër (Agro-Florentina shpk, biznes që merret me përpunimin e këpurdhave dhe bimëve tjera), në anën juglindore ka disa shtëpi banimi dhe toka të tyre (Lagja Makolli) në një distancë përafërsisht rreth 150 m nga objekti, si dhe rruga lokale e ndan këtë zonë tashmë të lejuar nga komuna e Skenderajt si zonë për biznese me shtëpitë e banorëve të lagjes Velu.

Në përgjithësi, vendi i projektit është rregulluar dhe projektuar nga investitori për një funksionalizim sa më të përshtatshëm dhe me infrastrukturë të nevojshme (ujë, rrymë, rrugë).

Përshkrimi teknik i projektit

Kompania 'Weng Fat Poultry shpk', e posedon objektin modern të ndërtuar për aktivitetet për përpunimin e mishit të shpezëve dhe operon që nga viti 2020. Është e pajisur me teknologjinë

moderne, dhe duke qenë e pajisur me makineri moderne, i respekton në përpikëri edhe standardet e rregullativës ushqimore HACCP dhe ISO.

Procesi teknologjik që zhvillohet është proces i thjeshtë i përshkruar si në vijim. Shpezët e ngrira (zogjë dhe rosa), të cilat vijnë nga Holanda pa kokë dhe të pastruara nga të brendshmet, sipas kodeve doganore 0207 4230 dhe 0207 4280, pranohen në fabrikën ‘Weng Fat Poultry’ në Skenderaj, ku fillimisht vendosen në dhomën për ruajtje në 2 °C derisa nuk shpërndahen së pari në dhomën e shkrirjes, ku vendosen në raftet speciale deri sa shkrihen e pastaj vazhdojnë në dhomën e zierjes ku janë të vendosur kazanët për zierje dhe furra për pjekje. Në këtë dhomë, produkti vendoset në solucionin e melmesave sipas receptit të kompanisë, ku pas qëndrimit për rreth një orë (1h) zihen në **temperaturë 80 °C**. Më përfundimin e këtij procesi, mishi i shpezëve të ziera dërgohet në dhomën e kullimit nga yndyra, ku vjerren në varëse inoksi deri sa nuk bëhet kullimi i yndyrës. Deri më këtu kryhet një fazë e procesit të prodhimit dhe që nga këtu fillon faza tjetër, ndarja e eshtrave nga mishi. Ky është një proces që angazhon një numër të madhë punëtorësh. Në këtë fazë mbetet vetëm produkti final i gatshëm për tu paketuar. Është interesant të theksohet që në këtë fazë produkti humb në peshë deri në 60%, pra një rosë e cila peshon deri në afro 2 kilogram pas pastrimit nga eshtrat peshon brenda variables 0.700 – 0.900 gr. Pas largimit të eshtrave nga mishi, produkti i fituar do të dërgohet në sallën e vakumimit ku bëhet paketimi përfundimtar me vakum dhe produkti i fituar vendoset në dhomën e ngirjes së thellë apo “shok-frost”, ku bëhet ngrirja e shpejtë për tu vendosur në frigoriferët për ruajtje në temperaturë deri në -23 °C. Nga këtu prodhimi final ngarkohet në kamionë dhe eksportohet në Gjermani dhe Holandë.

Me një infrastrukturë teknologjike bashkëkohore dhe një ekip të përkushtuar, kompania Weng Fat Poultry shpk vazhdon të jetë sinonim i cilësisë, traditës dhe inovacionit në industrinë ushqimore të vendit dhe sidoos jashtë saj për produktet e veta.

Alternativat e mundshme të projektit

Meqë projekti (Weng Fat Poultry) ka qenë në operim në kohën kur është përgatitur vlerësimi i ndikimit në mjedis alternativat tjera për lokacione të mundshme nuk kanë qenë opsion që të analizohen. Por duke marrë parasysh lokacionin aktual ku shtrihet projekti në **ZK Polac**, të Skënderajt, ky lokacion vlerësohet me përparësi të madhe. Përparësitë e këtij lokacioni janë: qasja e lehtë në rrugën rajonale Skenderaj-Drenas, lehtë dhe e frekuentuar nga shumë makina në lëvizje, zona është tipike biznesore (sipas HZK të komunës së Skënderajt është zonë industriale e lehtë – ZI-L).

Alternativat në aspektin e sigurisë, po ashtu në këtë lokacion vlerësohen me përparësi të dukshme. Edhe alternativat e këtij lokacioni në aspektin mjedisor janë të qëndrueshme, sepse kemi të bëjmë me zonë industriale të lehtë – biznesore.

Përshkrimi i ndikimeve të mundshme në mjedis

Vlerësimi dhe përshkrimi i ndikimeve në mjedis është bërë vetëm për fazën e zhvillimit të punës së projektit, meqë kur është bërë ky raport i VNM-së fabrika ka qenë në operim.

Ndikimet në ajër: Ndotja e ajrit ndodh nga:

- Gazrat që lirohen nga automjetet transportuese të lëndës së parë dhe produktit final si dhe ato të udhëtimit (trafiku në zonë), dhe nga puna e gjenratorit në rast se përdoret.
- Aroma e pakëndshme nga mbetjet (eshtrat/kockat) nga përpunimi i mishit të shpezëve.
- Aromat e rrjetit të kanalizimit dhe ujërave të zeza në rast dëmtimi.

Ndikimet në tokë: Ndotja e tokës mund të ndodh për shkak të:

- Mbeturinave të lëngëta me yndyra gjatë pastrimit të pajisjeve dhe hapësirave prodhuese.
- Rënies apo derdhjes aksidentale të vajrave dhe derivateve nga automjetet transportuese dhe të parkuara.
- Pluhurave, mbeturinave organike e jo-organike, dhe materiale ambalazhuese.

Ndikimet në ujë: Ndotja e ujërave mund të shkaktohet nga:

- Mbeturinave të lëngëta me yndyra gjatë larjes dhe dezinfektimit të pajisjeve teknologjike.
- Derdhja aksidentale e derivateve dhe vajrave nga automjetet transportuese dhe të parkuara.
- Rënia e ujërave të ndotura nga gypat e kanalizimit dhe gropat septike në rast defektesh.

Ndikimet nga zhurma: Ndikimi nga zhurma mund të shkaktohet nga:

- Zhurma kryesisht vjen nga proceset teknologjike brenda fabrikës dhe nga automjetet transportuese për lëndën e parë dhe produktet e përpunuara.
- Për shkak të teknologjisë së pajimeve të vendosura brenda dhe numrit të vogël të automjeteve, zhurma është minimale dhe nuk ka ndikim negativ të theksuar në mjedis.

Ndikimet në raste të aksidenteve mjedisore:

- Aksidentet mjedisore të mëdha: Nuk priten të ndodhin për shkak të natyrës së veprimtarisë prodhuese. Inaë kryesisht raste të izoluara edhe nëse ndodhin.
- Shkaktarët e aksidenteve: Mund të përfshijnë zjarret, derdhjet e naftës, lubrifikantëve.
- Rreziqet nga zjarri: Rrezikohet jeta dhe shëndeti i njeriut si dhe mjedisi, megjithatë projektet preventive për mbrojtje nga zjarri janë të implementuara.
- Metodologjia e vlerësimit të rrezikshmërisë: Përfshin identifikimin e rrezikut, analizën e pasojave, dhe vlerësimin e rrezikut bazuar në rregullore.

Ndikimet mjedisore nga mbetjet dhe mbeturinat:

- Mbetjet organike (yndyra dhe eshtrat/kockat)
- Mbeturinave të zakonshme komunale.

Masat për zvogëlimin e ndikimeve të mundshme në mjedis

Për të parandaluar dhe zvogëluar sasinë e ndikimeve të mundshme negative në mjedis dhe atë në ajër, tokë, ujë, në ruajtjen e peizazhit, si dhe në ruajtjen e shëndetit të njeriut, gjatë fazës së operimit të projektit të fabrikës për përpunimin mishit të shpezëve me infrastrukturën përcjellëse të nevojshme, duhet të merren masat që janë përshkruar në këtë raport të VNM-së. Si përmbledhje masash, si në vijim:

Masat për mbrojtjen e ajrit

- Kontrollimi teknik i automjeteve transportuese për zvogëlimin e emetimeve të gazrave.
- Vendosja e ventilatorëve me biofiltër për pastrimin dhe qarkullimin e ajrit.
- Termoizolimi i ndërtesave për të minimizuar shpenzimin e energjisë në dimër dhe verë.
- Riparimi i dëmtimeve në sistemin e kanalizimit për të parandaluar ndotjen e ajrit.

Masat për mbrojtjen e tokës

- Përdorimi i dyshemeve dhe mureve të qeramikës në hapësirat prodhuese.
- Betonimi dhe izolimi i rezervuarëve dhe hapësirave për automjete për të parandaluar ndotjen nga vajrat.
- Menaxhimi i mbeturinave sipas rregullave dhe dorëzimi i vajrave të përdorur ndërmarrjeve të licencuara.
- Kontrolli teknik i rregullt i makinerive për të parandaluar derdhjet e vajrave.

Masat për mbrojtjen e ujit

- Rregullimi i kolektorëve për trajtimin e ujërave të ndotura.
- Grumbullimi i ujërave të reshjeve për ujitjen e hapësirave të gjelbëruara.
- Larja e pajimeve vetëm në vende të paracaktuara.
- Përdorimi i impianteve biologjike për trajtimin e ujërave të ndotura, duke siguruar që ujërat e trajtuara të derdhen në recipientë.

Masat për mbrojtjen nga rreziqet aksidentale

- Evitimi i derdhjeve: Zbatimi i masave për të shmangur derdhjet e naftës, vajit, dhe gazit nga automjetet transportuese dhe rezervuarët.
- Siguri kundër zjarrit: Instalimi i pajisjeve kundër zjarrit, duke përfshirë hidrante, aparate zjarrfikëse mobile, dhe enë me rërë.
- Trajtimi i mbetjeve të rrezikshme: Freoni nga komora ftohëse duhet trajtuar nga kompani të licencuara.
- Masat e sigurisë: Zbatimi i ligjit për siguri në punë, aftësimi i punëtorëve për rastet aksidentale dhe hartimi i rregullores për procedura në situata emergjente.

Masat për menaxhimin e mbetjeve dhe mbeturinat:

- Mbetjet organike (yndyra dhe eshtrat) të menaxhohen me praktikatat më të mira të mundshme. Yndyra dhe uji trajtohen me procesin e gropave septike.

- Menaxhimi i mbeturinave të zakonshme komunale si rezultat i aktiviteteve të ndryshme të kompanisë, menaxhohen në bashkëpunim me kompaninë publike Uniteti.

Masat rehabilituese pas përfundimit të projektit

- Rikultivimi i hapësirave: Sipërfaqet e dëmtuara do të revitalizohen për të rikthyer funksionin primar të prodhimit të biomasës dhe zvogëluar ndikimet negative në ekosistem.
- Përdorimi i objekteve: Objektet e fabrikës mund të shfrytëzohen për aktivitete të tjera biznesi në zonën industriale.
- Rrënimi i strukturave: Në rast nevojë për rrënimin e objektit të fabrikës, materialet do të deponohen në destinacione të përshtatshme.

Kosto investive e projektit

Kompania:	WENG FAT POULTRY SH.P.K.
Adresa:	Rruga Hasan Prishtina, p.n., Polac
Komuna	Skënderaj
Kontakti:	esat@br-dtckosovo.com
Kosto e përgjithshme e investimeve:	650 000.00 €

Shënim: E përmendur edhe më lart, për funksionimin e fabrikës për zhvillimin e aktivitetit të nevojshëm të saj me pajisjet dhe me infrastrukturë përcjellëse të duhur për punë (fabrika është ndërtuar vite më parë dhe ka filluar të operoj në vitin 2020), kompania ‘Weng Fat Poultry shpk’ ka investuar **650 000 €** (kostoja e investimit).

Weng Fat Poultry sh.p.k.

Lista e bibliografisë të burimeve të përdorura

- Projekti i ndërtimit të fabrikës për përpunimin e mishit të shpezëve nga “Weng Fat Poultry sh.p.k.” në Polac të Skenderajt,
- Përshkrimi teknik i procesit të punës dhe plani i organizimit të kompanisë Weng Fat Poultry sh.p.k.,
- Legjislacioni i përmendur në kapitullin 2, gjegjësisht 2.1 – Rregullativa ligjore.
- Plan i zhvillimit të Skenderajt 2017 – 2025.
- Të dhëna nga ueb faqja e komunës së Skenderajt: <https://skenderaj.rks-gov.net/>
- Literaturë tjetër profesionale e konsultuar.

Shtojcat

1. Certifikatën e regjistrimit të biznesit të kompanisë Weng Fat Poultry sh.p.k.,
2. Kopjen e planit,
3. Certifikata mbi të drejtat e pronës së paluajtshme (qirambajtje për 99 vite),
4. Vendim për Leje për ndërtimin e fabrikës për përpunimin e mishit në fshatin Polac me etazhitet P+1 me dimensione 25.05x59.79m n; parcelat nr. 136-2 e lëshuar nga Drejtoria e Urbanizmit dhe Mbrojtje të Ambinetit (DUMA) e komunës së Skënderajt
5. Vendim AUV – 01/187/19, të datës 06.05.2019,
6. Plan i rilevimit të terrenit nga gjeodeti i licencuar,
7. Planimetria e objektit,
8. Licenca për VNM e personit fizik të licencuar për hartimin e raportit të VNM-së,
9. Kopja elektronike e raportit të VNM-së – në CD.